

Chano de Sup.
matto

Alberone da Busto
Coma Luigi Sussani
F. B. 1. 1. 1.

DE
FREQUENTI VSV
SANCTISSIMI
Eucharistiae Sacramēti
Libellus.

PER R.P. CHRISTOPHO
rum Madridium Doctorem
Theologum Societatis
IESV

Romæ in ædibus Societatis I E S V

1557.

1557.
S. Crucis in hunc le^o de v. h.

PROOEMIUM

Vod his turbulentis
tis tēporibus Hæreticorum impietas
tam infesto animo
Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentū oppugnat, Chris-
tiani nominis studiosis, et IESV ama-
toribus mirum adeo uideri non debet,
cum Dæmones, à quibus Hæreticorum
pertinacia corroboratur, nihil magis
oderint, quàm hoc Sacrosanctum mys-
terium, in quo passio Christi perfec-
tissime repræsentatur; per quā Lucifer
spoliatus fuit tyrānide, qua toti huma-
no generi superbissimè dominabatur.
Verum Christiāos ac religiosos uiros
frequentationi huius mystery adeo mor-
leslos esse, ut non desinant (nescio quo

spiritu ducti totis uiribus, & magna
peruincacia illā dissuadere et impugnare
tanq̃ periculosam, & superfluousam
etiam cū magna ecclesiæ Dei, et pio-
rum hominum offensione, non possum
non uehementer dolere: admirorq̃, quo
2, Cor. pacto nō uideāt sathanā nō iam trās-
11 figurātē se in Angelum lucis, sed as-
pertē inuidentem copiosissimæ gratiæ,
quæ in tanto Sacramēto nobis (cum dis-
gnē sumitur) liberalissimē communicā-
Eph. 6 tur, qua possumus nequissima eius tela
extinguere, quibus nos continenter im-
petit, ne beatitudinem illam, quam ipse
sua superbia perdidit, consequamur.
Nolo enim pro modestia Christiana
existimare, uiros, qui hanc perniciosam
doctrinam in Ecclesiam Dei diffeminant,
agi peruerso iniquoq̃ animo; sed

3
forsan eiusmodi zelo, quē nō esse secū- R0, 10
dū sciētia planē me, per gratiā Christi,
ostē surū cōfido in explicatiōe quæstio-
nis statim tractandæ, ex qua frequenz
tationem sanctissimæ Eucharistiæ ex
amōre Christi utiliozem, ac fructuosio-
rem esse, quā abstinentiam ab ea ex
irreuerentiæ metu, liquidd constabit.
Christus dominus facit, ut hęc ueritatē
ōnes intueātur. Nobis certē nō aliū
huius suscepti laboris finem, q̃ diuinæ
gloriæ, salutisq̃ animarū rationē (qui
unicus est totius societatis I E S V sco-
pus) propositū profitemur. Hinc adeo
Lectorem uehementer oramus, ut quæ
in hoc libello placebūt, ea Deo bonorū
omniū autori accepta referat; si qua ue-
rō displicebūt, aīmitū uolūtātēq̃ nostrā,
qui communi bono studemus, attendat.

PROPOSITIO

Questionis agitandæ, cum tribus documentis rei explicandæ cōueniētibus.

Cap. P.

Questio igitur, quæ agitanda et dissoluenda proponitur, est; An, si quis Sacramentum Eucharistiæ rite accipere possit, & sine peccato nihilominus abstinere, melius faciat frequenter accipiendo, q̃ abstinendo. Ut autem res tota planius intelligatur, & à notioribus progrediamur, proponemus tria documenta, quorum primū erit.

Quamuis in personis deuotis tam religiosis q̃ secularibus, & non nimis occupatis in secularibus profanisq̃ negotijs, quæ mentem à Diuinis nimium

⁴
auocāt, laudabilis ac fructuosa sit quotidiana sacræ Eucharistiæ sūptio, et id cōprobet autoritas grauissimorū Doctorū tam ueterū sanctorum, q̃ recentium scholasticorum, ac etiam firmissimæ rationes euincant (ut postea ostendemus) Unde nō sint huiusmodi homines uituperatione, sed potius laude uel maxima digni: Nihilominus tamen quod nos intendimus in hac disputatione, id est, Frequērationem communionis, saltem octauo quoq̃ die, dignè accedentibus laudabiliorem, utiliorē et fructuosiore, q̃ abstinentiam à tali frequēratione esse.

Alterum documētum est, Exceptis aliquibus casibus, in quibus de sententia Doctorum ex præcepto quis cōmunicare iubetur, quilibet potest reliquo

anni tempore sine peccato abstinere à
comunione, etiā existēs in statu, in quo
potest laudabiliter communicare; quia
tum, cum nulla astringatur lege, absti-
nēdo à communione nō peccabit: Vn-
de cum dicitur laudabilius & utilius
esse frequenter communicare, q̄ absti-
nere, neutiq̄ intelligimus, abstinentes à
frequenti communione aliquo propter
reā peccato obstringi; sed eos melius
facere, qui ex amore frequentant, q̄ qui
ex timore se summouent, tametsi id si-
ne crimine facere possunt. Qua tamen
in re nos quidem aduersarijs nostris
modestiores uideri cupimus, qui nolui-
mus reprehendere eos, qui ex tanti re-
uerentia Sacramenti, communione se
abstinēt, sed cū D. Augustino, et Beas-
to Thoma eos pro sua fide agere finis

5
must: cum ipsi contrā parum christianē,
& contra eosdem doctores, eos, qui ex
deuotione & amore ad tam salutiferū
sacramentū accedunt, reprehendere et
deterrire non desinant.

Tertium documentum; ut dicatur
quis laudabiliter hoc Sacramētum ac-
cipere, dignē accedat oportet. *Dignitas*
autem hic tripliciter intelligi potest: pri-
mò pro quodam naturali ualore, & cōs-
dignitate. Cui Theologicæ scholæ more
loquamur) sumentis hoc sacramentum:
& hoc modo nulla creatura quamuis
excellens, ne ipsa quidem beata Virgo
dignē potuit hoc dignissimū sacramen-
tum accipere. Quid enim est homo, aut
alia creatura, ut cum Deo comparetur:
aut quæ proportio finiti ad infinitum:
Deinde potest dignitas accipi pro quā

dam perfectione uirtutum ac donorum,
et præcipue reuerentiæ ac deuotionis,
ut scilicet ille dicatur dignè accipere,
qui cum quadam eminētia uirtutum et
magna reuerentia & deuotione acci-
pit; alioquin dicatur indignè accipere:
sed neq; hæc dignitas ad dignam huius
ius sacramenti sumptionem exigitur:
Immo sæpe in frequēti eius usu a Deo
illa donantur; Qui enim sint dona Dei,
in frequentatione huius tanti sacramē-
ti & dantur, & augentur; unde inq̃t
Gerson: Qui nolunt accedere ad hoc
mysterium sine talibus donis, similes
sunt frigidis, qui nolunt accedere ad
ignem, nisi prius sint calidi.

Postremò capitur dignitas pro dispo-
sitione, quam Deus requirit in ho-
mine, ut Eucharistiam sine ipsius offe-

sione accipiat: & hæc nil aliud est in
peccatore, q̃; uel diligens peccatorum
inquisitio, ipsorumq; detestatio, ac cons-
tans uitæ corrigēdæ propositum, cum
uera & integra omnium delictorū cō-
fessione; addēdo insuper, ut nullum su-
periorum interdictum impediatur; uel, ut
breuius dicamus, Fides, quæ per dilec-
tionem operatur; & hæc est dignitas,
quæ exigitur, uti dignè quis ad hoc sa-
cramētum accedat. Qui uerò sine hac
dispositione accedit, proculdubio indi-
gnè accedit, et de eo inquit Paulus; Qui
indignè manducat, iudicium sibi man-
ducat; illamq; dispositionem desiderat
idem Paulus, cum ait: Probet autem
seipsū homo, et sic de pane illo edat. et c.
In hac etiam dispositione includuntur
omnia, quæ sacri Doctores ad dignam

*ut in eo non
est sibi cōsue-
tudo
admissio
minis, fides*

1 Cor.

11.

sacramēti huius sumptionem requirūt.
Quod si in aliquibus suae doctrinae locis
eximias quasdam uirtutes desiderare
uidentur, eas non tanquam necessarias,
sed tanquam conducibiles exigere
arbitramur, siquidem quod maior est res
cipiētis dispositio, eō benignius sua do-
na liberalissimus Dominus confert.

Ex his illud efficitur, Imperfectionem
uirtutum, & deuotionis ac reuer-
entiae diminutionem, quae non excludit
hanc dignitatem, non reddere hominem
indignum ad sumptionem huius sacra-
menti, immo posse fructuosè utiliterque
accipere cum ea diminutione reueren-
tiae ac deuotionis, quae in ipsa sumptio-
ne solēt saepe numero uel sacramēti do-
nari, & augeri.

7
QVAM GRAVITER

peccent, qui indignè ad Eucharis-
tiae Sacramentum
accedunt.

Cap. 2.

EXcellentissima huius sacramenti
dignitas nobis ostēdit, quod flagitio-
sum sit ad illud sine dispositione
& dignitate tertio modo dicta accedes-
se: quod & magis nobis constabit, si
intenta mentis acie consideremus in eo
sumi Christum Deum, ac Redempto-
rem nostrum, qui cum sit summa aequi-
tas, nihil aequè odit, ac iniquitatē ei pecca-
tū: odio enim sunt Deo similiter impius
& impietas eius, ut inquit sapiens. Et
in Psalmis dicitur: odisti omnes, qui os-
perantur iniquitatem. Et dominus per
Moysen auersatur impiū. Et merito quod

Sap. 14

Ps. 5

Exo. 23

2. Cor. 6. Que enim est, inquit Paulus, participatio iustitiæ cum iniquitate? aut quæ societas luci ad tenebras? Quæ autem conuentio Christi ad Belial? Idem quos
1. Cor. 11. q; Paulus alibi docet, cum ait; Qui enim manducat & bibit indignè, iudicium sibi māducat et bibit: id est, iuxta Glosam, sua māducatione se dignū damnatione efficit. Et Chrysostomus; Sacrificiū hoc (inquit) cibus est spiritualis; sicut corporalis cibus dum uentrem inuenerit aduersis humoribus occupatū, amplius lædit, magisq; nocet, & nullū præstat auxilium; ita & hic spiritualis cibus si aliquem reperit malignitate pollutum, magis eum perdet, nō sui natura, sed accipientis uitio.

Berna. Bernardus etiam de modo uiuendi ad sororem, sermone de communione

8
ait; Ergo quid manducat peccator, & quid bibit? non utiq; carnem et sanguinem spiritualiter ad suam salutem, sed iudicium ad suam damnationem; licet uideatur cum cæteris Sacramentum altaris percipere. Et in eodem sermone; Corpus Domini sine dubio est uita illis, quibus Christus est uita; Illis uerò est mors, qui per culpā et ignorātiā ac negligentia membra sunt Diaboli. Ad hæc, q; graue sit scelus, quantamq; perniciem indigna huius sacramenti sumptio secum afferat, inde colligitur; quod à sanctis Iudæ proditioni comparatur. Vnde beatus Hieronymus in Hiero. quadam epistola ad sacerdotes. Dic; inquit, quisquis fueris, qui sacramenta sumis, qualiter cum eis labijs filiū Dei oscularis, quibus osculatus es labia me;

retrahit. d. Iuda, filium Hominis osculo tradis. Et Beatus Augustinus; Non minus peccant, qui tradunt Christum peccatoribus membris, quam qui Christum tradiderunt crucifigentibus Iudeis. Traiiciunt enim hi Christum in peccati locum, qui est in potestate dæmonū, sicut Iudas tradidit ipsum manibus iniquis Iudæorum. Beatus etiam

Remig. Remigius; Væ, inquit, tradētibus Christum ad crucifigendum, sed uæ cū manibus conscientia sub sacramento sacramentibus illum. Li etsi nō tradunt Iudeis ad crucifigendum, tradunt tamen ipsum membris inimici ad sumendum.

Bern. & Beatus Bernardus in sermone de coena Domini; Qui enim secundum carnem uiuunt, & post carnalia euagantur, cathena uitiorum compediti, cū

Iuda proditore uenenum accipiūt, spīs ritualis suspendy laqueum incurrunt, grauissimè damnandi, tūm pro multiplici reatu, tūm pro sacramenti contemptu, quod reuera accipiunt, sed essentia, non salubri efficacia. Beda quoq; ait: Beda In sempiternum uæ homini illi, qui ad mensam Domini indignè accedit: Ille enim in exemplum Iudæ filium Hominis tradit, nō Iudæis quidem peccatoribus, sed peccatoribus membris, scilicet suis, q. Dominici corporis Sacramētum accipere temerarie præsumūt. Comparatur etiā à doctōribus idigna sumptio peccato crucifigentium Christi. Sicut enim crucifixoress Christi, qui spōte ex nimia charitate uitam suā pro salute hominū profundere uolebat, ipsum malitiosè in suam perniciem ocs

ciderunt; ita et indignè communicantes
passionis Christi memoriale, quod ipse
ut medicinam salutarem in peccatorum
expiationem nimio amore reliquerat,
quantum in ipsis est, euacuant; non sibi
ad salutem, sed in interitum sempiter-
num sumentes: Et quidem Iudei, si Re-
gem glorie cognouissent, nunq̃ utiq̃
crucifixissent. Tu uerò quoties indignè
sumis hoc salutare Sacramentum, quā-
tum in te est, & sciens & uolens tor-
ties Christum cruci affigis. Ad hæc,
non nisi puros integrosq̃, & ab omni
peccati labe immunes ad sacrosanctum
Eucharistiæ mysterium accedere opor-
tere, in Exodo significatū est; cū Aaron
eiusq̃ filijs præceptū fuit, ne tabernac-
ulum testimonij accessuri ad altare, ut
in eo domino thymiama offerrent, nisi

Exo. 30

prius manus, ac pedes lauissent, ingres-
derentur. Quod si tanta corporis mū-
ditia ad altare thymiamatis accessuris
necessaria erat, nos, qui in lege gratiæ
sumus, illotis animis ad Christi corpus
sumendū accedemus? Idem et in Leuitico
præsignatur, ubi legitur; siquis de
femine Aaron maculam habuerit, non
offerat Deo panes, neq̃ ad mysterium
eius accedat. Christus etiam apud Ioā-
nem, corpus suum discipulis, nisi prius
lotis eorū pedibus, tradere noluit. Qua-
re satis profectō declarauit, atē prauos
animorum affectus esse purgandos, q̃
ad sacram ipsius corporis sumptionem
accedatur. Idq̃ nobis significare ipsum
uoluisse, inde colligitur, quod cum non
uctisset discipulos suos communes ei
bos illotis manibus sumere, ad hoc

Leu. 21

Ioan. 13

Mat. 15

sacramentū nō nisi lotis pedibus, id est,
prauis affectibus purgatis eos accedes-
re passus est. Quos q̄a Iudas mūdōs ad
illius sūptionē, facta externa pedū lotio-
ne, nō habuit, miserrimum sortitus est
exitū; siq̄dē laqueo suspēsus ad inferos
æternis cruciatibus torquēdus est de-
turbatus. Et Paulus, quod periculū eos
maneant, qui impura mente Eucharistiæ
sacramētum accipere audēt, memorat;
Ideo inter uos (inquit) multi infirmi et
imbecilles, et dormiūt multi. Ex his, et
alijs, quæ breuitatis causa præmitto,
fatīs constat, q̄ nefarium sit scelus, tam
dignum sacramētum indignē sumere.
Hæc autem attuli, ne, qui frequentatio-
nem illius reprehendūt, eos nos probas-
se existiment, qui obsceno ore & im-
mundo corde accedūt; cum ipsos maxis

11
mē uituperemus, & hortemur unum; *Probet se
ipsū hō*
quēq; cum Paulo, ut probet seipsum
homo, & sic de pane illo edat; probet
se, inq̄, per ueram contritionem, et in-
tegram suorum peccatorum cōfessionē,
probet se per deterioris uitæ in uitam
sanctam, in uitam tāto hospite dignam
mutationem. Neq; enim in eo uersatur
quæstio, an impius et indignus frequēs-
tando hoc Sacramentum melius agat,
q̄ abstinendo: Iam enim ex supradictis
constat, eum non solum non melius age-
re, uerū iniquissimē agere, si uel semel
accipiat. Sed quod hic queritur, est; an
existens in eo statu, in quo potest lau-
dabiliter cōmunicare, melius ac fructus-
osius agat, frequentando talē cōmunionē,
q̄ abstinendo ab ea, & non nisi semel
uel iterum in anno communicando.

ARGVMENTA AD
uersariorum, & ad ea
responsiones.

Cap. 3.

Sic intellecta quæstione, nonnulli,
qui sibi religiosi uidentur, rectius
ac uilius esse arbitrantur, à fre-
quenti communione abstinere, q̃ fre-
quenter communicare; reprehenduntq̃;
uehemèter eos, qui contra sentiunt; q̃q̃;
sacram ipsam communionem frequen-
tant; suamq̃, opinionè multis rationibus
probare nituntur, quas nos ordine sin-
gulas proponemus, propositasq̃, dissol-
uimus; ex quibus apparebit, quàm ifir-
mo fundamento fulciantur, ad asseren-
dum dogma adeò paradoxum, ut ferè
idoneus autor, siue priscos patres maio-
resq̃, siue recentiores scriptores intue-

aris, et consulas, nullus inueniatur, qui
hac in re non uehementer ab istis dis-
sentiat.

Sit igitur hæc prima ratio: Chri-
stum Dominũ semetipsum in Sacramen-
to non nisi semel, idq̃, in ultima cæna
post institutionem illius tradidisse; non
debere igitur nos ad hoc sacrosanctum
mysterium tam frequenter accedere.

Ad quã respondetur: Agnum pas-
chalem figuram fuisse mortis Christi,
& huius sacramenti; quatenus autem
Sacramenti huius figura fuit, impletã
fuisse in ultima cæna, cum hoc sacra-
mentum Christus instituit, suisq̃; omnis
bus Apostolis tradidit; & cum statim
fuerit subsequuta mors, non oportuisse Chry-
hoc ipsum eis iterum tradere; quan-
q̃ reuera ex sententia Chryso. et Aus. in Mat.

Augu. gustini, et aliorum grauiſſimorum Do-
lib. 3. ctorum, Christus post resurrectionem
de con duobus discipulis, quibus Emaus petēs
ſē; eū; tibus se comitem adiunxit, communione
Luc. 24 tradidit, ubi Dominum illi in fractio-
ne panis agnouerunt. Verūm ſatis hāc
frequentationem probaſſe uidemus, cū
inter cœnandum inſtituto iam Sacra-
mento, datoq; discipulis ſuis, hortatus
Luc. 22 eſt eos, ut idem facerēt: Hoc facite, in
1. Cor. quit, in meam cōmemorationem. Quod
1. 1. & ipſi accuratē ſatis ſeruaerunt, ut
ex Apoſtolicis Actis, & ex Paulo mox
oſtendemus. 29

Deinde uulgata illa producēt exē-
pla: Beatum uidelicet Marcum Euang-
gelistam ſibi pollicē amputaſſe, ut ſa-
cerdotio ſēptus reperiretur, autore Hie-
ronimo in prologo in Marcum: Beātū

etiam Franciſcum, aliosq; ſanctiſſimos
uiros ob tanti reuerentiam Sacramenti
ſacerdotium recuſaſſe: Beatum quoque
Benedictum diu à communione abſti-
nuſſe: Ergo nos nocētiſſimos non de-
bere ad illud tam audacter accedere.

Sed facile eſt cum Gerſone cācelz Gerſo-
lario Pariſienſi reſpōdere: Facta quor-
undam ſanctorum pia interpretatione
uenerari, & admirari magis, q̄ imitari
nos oportere; ſunt enim dona & uoca-
tiones in diuerſis, prout ſpiritus ſāctus
uult; Varia nanq; operatus eſt Domi-
nus in Sanctis ſuis, in quibus ſemper
& ubiq; eſt mirabilis, ad commēdatio-
nem diuerſarum uirtutum, Nam cōtrā
Diuus Gregorius .4. Dialog. narrat, Grego.
Caſſium Episcopum Narnienſem, qui
quotidianum ſacrificium Deo offerre

s. frant.

s. benedictus

caspius eptus

consueuerat, seq; in lachrymis inter ipsa
sa sacrificiorum arcana maculabat, mās
datum Domini accepisse, dicēis; Ope-
rare quod operaris, nō cesset pes tuus,
nō cesset manus tua; natali Apostolorū
uenies ad me, et retribuā tibi mercedē
tuā; eūq; post septē annos ipso Apōsto-
lorū natali, cū missarum solēnia peregis-
set, confesū migrasse ad Dominū. Hinc
igitur intelligi debet hanc Deo in uno,
illā in alio placuisse uirtutem; Cæterū
etsi in illis sanctis humilitas & mo-
destia laudatur, qua sacerdotum pro
pter dignitatis magnitudinē recusarūt,
non inde sequitur, eos non frequenter
communiasse; immo cōstantissimē cre-
dendū est, Beatū Marcū aliorum
Apostolorum traditiones, & consue-
tudinē nascētis Ecclesiæ secutum fuisse

se; in qua frequentabatur communiō, ut
est in Actorum. 2. ubi legitur; Omnes
fideles erant perseverantes in doctrina
Apostolorum, & communicatione, &
fractione panis. Et hunc fuisse morem
& disciplinam surgentis Ecclesiæ, pos-
tea pluribus ostēdemus. Beatū quoq;
Franciscum piē credere possumus,
ut erat religiosissimus, frequenti com-
muniōne usum fuisse. Quod si Beatus
Benedictus legitur diu abstinuisse à
communiōne, id non eo fecisse existi-
mamus, quod timeret ad hoc sacramē-
tum accedere, quo se, cum inflare mor-
tem uideret, tam piē ac religiose com-
muniit, sed cum in uastā solitudinem
secedere decreuisset, ubi diu ab homi-
num semotus consuetudine latuit sacra-
mentali uti sumptione non potuit, sed

Spirituali tantummodo fruebatur. Cum
uerò ad cœnobîa communem cum alijs
uitam acturus se contulit, non dubita-
mus, quin pro ipsius in Christum deu-
otione ad pristinam illius frequētatio-
nem redierit, qua ante discessum ad
eremum usum eum fuisse cōstantissî-
mè credimus. Quòd si aliter se res has-
bet, non ideo frequens sacræ Eucharis-
tiæ usus reprehendendus est, quem tot
sanctissimi, ac doctissimi Patres uerbis
rebusq; gestis ac moribus (ut postea
docebinus) tantopere commendarunt.

1. Cor. Aiunt præterea; Paulus monet, ut
11. probet seipsum homo, & sic de pane
illo edat. & c. Hæc autē probatio, quæ
Eccl. adhibetur, ut dignè quis accedat, &
2. non sibi iudicium manducet, difficilis
est et periculosa; quia nemo scit, utrum

amore, uel odio dignus sit; Et, Qui a² Eccl. 3.
mat periculū, peribit in illo. Ergo tutius
est rarò, q̃, sæpe communicare.

Iis, quæ in tertio documento posui-
mus, hæc obiectio labefactatur; Proba-
tio enim, quam requirit beatus Paulus,
In peccatore, est diligēs cōsciētiae exas-
minatio, & omnium mortalium pecca-
torum contritio cum firma uitæ cor-
rigitæ deliberatione, cumq; integra eor-
rundem confessione. Vel, in iustificato,
fides, quæ per dilectionē operatur; quæ
scholastici Doctores fidem formatam
uocant. Qui hoc ex animo fecerit, cō-
fidens magis Christi gratiæ, q̃, sibi, sa-
tis probatus accedit; neq; enim in hac
probatione certitudo aliqua supernatur-
alis desideratur, qua se à peccato uas-
cuum, uel Deo gratum esse cognoscat;

*fides for-
mata*

Philo.

quia hæc habetur solum per reuelationem; nec requiritur certitudo naturalis, quæ habetur de necessarijs, uel contingentijs per experientiam cognitis; sed satis est certitudo moralis quæ ex probabilibus cõiecturis existit, qualis sufficit in morali negotio. Et actibus humanis, ut ait philosophus primo Ethic. et hæc certitudo satis habetur per probationem iam positam; nec ea probatio est adeo difficilis si modo diligentia adhibere quis uelit; Quod si quo modo difficilis est, longè profecto difficilior est ei, qui semel tantum in anno Eucharistiam sumit; cum ex doctrina Sanctorum nulla uia sit ad bene se disponendum faciliior, quàm frequens huius sacramenti perceptio. Ad illud Ecclesiastæ; Nemo scit utrum amore uel odio di-

gnus sit; responderi potest, primò; Loqui eum de amore uel odio finali; ut ex sequentibus in eodem contextu colligitur; sed omnia in futurum seruantur incerta; vel potest dici, Neminẽ scire certitudine supernaturali, uel naturali, ut superius dictũ est, sed certitudine moralis facillè posse; et hæc per se satis est, ut quis probatus accedat; neque amat periculum qui sic accedit. Nã ægrotus, qui de optimi et peritissimi medici sententia consilioque accipit medicinã, ne utique se periculo mortis exponit; sed contra potius optima ratione salutis consulit, uitamque suam tuetur.

Obiiciunt adhuc Augustinum in libro de Ecclesiasticis dogmatibus ita scribentem, Quotidie Eucharistiæ communionem accipere nec laudo, nec res-

prehendo; Ergo, ne se exponat periculo peccandi, melius est abstinere, q̃; communionem frequentare.

Ad quam rationē primò dicimus, librū illū de Ecclesiast. dogmat. multorum doctissimorum uirorum iudicio ex Augustini officina non produsse, sed ab Alcuino esse conscriptum, ut
Io. Tri. colligitur ex Ioāne Tritemio, de scriptoribus Ecclesiasticis. Idq̃; q̃; uerum sit, uel ex eo intelligitur, quod ipse Augustinus in multis locis suæ doctrinæ quotidianam sumptionem sanctissimæ Eucharistiæ uel probat, ad eāq̃; Christianos adhortatur, uel certē unūquēq̃; agere pro suæ fidei deuotiōe permittit; ut postea planius ostendemus; Sed sit cuiusuis ille liber, siue Augustini, siue Alcuini, certē illa autoritas, quā aduers

sariū magni faciunt, tantum abest, ut nostro proposito aduersetur, ut etiam maximè hanc, quam nos asserimus, ueritatē confirmet. Vbi enī dicit; Quotidie Eucharistiæ communionem accipere nec laudo, nec reprehendo; statim subiungit; Omnibus tamen diebus Dominicis cōmunicandū suadeo et hortor, si tamen mens sine affectu peccādi sit; Ex quibus uerbis, Dominicis saltem diebus frequentare communionem laudabilius erit, q̃; abstinere, cū ad id nos ille autor hortetur; Et hoc est, quod præcipuè in proposita quæstione uersatur. Præterea postq̃; hic dixit, Quotidie communionem accipere nec laudo, nec reprehendo, Idem in epistola. 118. **Augu.** scribens ad Ianuarium, ita ait; si quisq̃; dixerit non quotidie accipiendam Eus

charistiam, alius affirmat quotidie,
faciat unusquisq; quod secundum suam
fidem pie credit esse faciendum. Itaq;
si Augustinus nō reprehendit quotidie
cōmunicantes; sed, ut faciat unusquisq;
quod secundum suam fidem pie credit
esse faciendum, suadet; quare tu tam
facile ac temerariē reprehendis eos, q;
ex deuotione, & secundum suam fidē
pie quotidie uolunt communicare? vt
eodem argumento utamur, quo Beata

B. Cat. Catharina Senensis usa est, cum cuidā
tam frequentē cōmunionem hac Au-
gustini autoritate sibi obijcienti, coram
multis ita respondit, ut in uita ipsius
scribit Beatus Antoninus, Ex quo Au-
gustinus nō me uituperat ī dictis suis,
quare uos, Pater Reuerende, me uitu-
peratis? Quod si Augustinus, uel qui

cunq; alius fuit ille autor, nec laudat
nec reprehendit quotidie cōmunicātes,
id nō ideo fit, quod minus præslet quo-
tidie communicare; sed quia cum sit ea-
res ex his, quæ in utranq; partem tor-
quentur, potest bene & malē, cum fru-
ctu & cum perniciē sumi. Vt enim est
uita bonis, ita etiam mors est malis.
Neq; uerō, si ex fide et deuotione quis
sumat, non bene & cum uberrimo fru-
ctu sumit. Quare desināt passim obij-
cere huius Doctōris autoritatem, qui
cū apertē contra ipsos faciat, nostrāq;
ueritatem confirmet, uel in hoc istī suā
inseuitiam, uel deprauatum affectū proz-
dunt. Quanto rectius agerent, si discus-
sis iam falsitatis tenebris, præsente hac
ueritatis luce, nobiscum; imō uerō cum
ōnibus Orthodoxis Catholicisq; docē-

toribus sentirent, ac omnes unà cum
eximio illo Doctore hortarentur, ut do-
minicis saltem diebus communicarent,
gustarentq; q̄ suavis est Dominus.

Adducūt etiā aliq̄ cōtra frequentē

Bona . cōmunionē illud **B.** Bonauēturæ de proz
Libro. 2 fectū Religiosorū; Vix aliquē uideri ita
Ca. 78 sactū esse, cui nō sufficiat semel in ses-
ptimana ex consuetudine cōmunicare.

Ad quod respōdemus, primū; **B.**
Bonauēturā nō improbare hic semel in
hebdomada cōmunionem; quod propo-
sito nostro satis esset. Affirmamus des-
inde ijs uerbis frequentiorē cōmunionem
minus reprehendi, si subsit aliqua cau-
sa; cū ille dicat, sufficere semel in heb-
domada cōmunicare; nisi specialis cau-
sa, uel ratio sæpius suadeat, sed tātū
cōmunionem ex consuetudine magis,

q̄ ex deuotione frequentatā dissuadere
uidetur. Et hāc esse huius Doctoris sēs-
tentiam ex eo perspicimus, quod paulō
pōst mirificis sacrosactæ eucharistie ef-
fectibus enumeratis, subiungit; salubre
tamen est (inquit) et utile, quōd homo
sæpe se ad illius medicamenti sūptionē
præparet; et quanto deuotius ualeat, illud
percipere studeat, et c. Et post pauca;
Et licet (inquit) tepidē, tamē cōfidēs de
misericordia Dei fiducialiter accedat.
Hæc ille. Vnde satis cōstat ex sētētia
huius uiri, et si satis sit semel in hebdo-
mada cōmunicare, nō tamen cuiq; bene
parato frequentiorē cōmunionē uetitam
esse. Vt si peritus Medicus alicui sano
diceret satis ei fore, si bis in die come-
dat, nō hinc uetaret, si is sanus, indigēs
tiā cibi, ad eumq; in alti substatiā conz

uertendum uim concoquendi idoneam
sentiret, ter in die comedere, cū id etiā
magno cum fructu & emolumento for-
re perspiceret. Quare si ad præstantiā
dignitatemq; sacramenti, & ad nostrā
tenuitatem atq; indignitatem respicias-
mus, satis erit nobis, non dico semel in
hebdomada, sed semel in uita cōmuni-
care. Si uerò Christi benignitatem &
liberalitatem ultro ad hoc sacrum con-
uiuuium nos inuitantis attendamus, non
est, cur frequenter accedere timeamus,
dum probati (ut diximus) accedamus.

Adhuc contrā dicent: tutiorem uia
semper esse tenendam; cum autem in
communione spirituali nihil, in Sacra-
mentali uerò, quodd magna probatio &
puritas desideratur, multum insit peris-
culi; satius esse spiritualiter saepe, sacra

mentaliter raro communicare.

Hæc ratio si aliquid probaret, etiā
illud probaret, Eucharistiā nunq; esse
sumendam; semper enim periculum ti-
meretur; quo quid dici potest absurdi-
us? Diuus uerò Bonauentura hoc argu-
mentum ita refellit: Etiam si sit secu-
rius communicare spiritualiter, q̄ Sa-
cramentaliter, est tamen utilius cōmu-
nicare Sacramentaliter: Potesť et aliter
obiectio dilui, si negetur securius esse
spiritualiter, q̄ sacramentaliter cōmu-
nicare; immo æque tutum id esse contē-
dimus; quia dispositio interior, quæ ad
dignam sumptionem spirituale requi-
ritur, eadem ad dignam sumptionem
sacramentalem satis esse putatur; pro-
pterea quodd, ut dignè sumatur spiritua-
liter, conscientiam cuiusuis capitalis cri-

Bonau.

arba

minis expertem esse oportet; & hoc
satis est ad dignam sumptionem sacra-
mentalem; ideoq; est æqualis securitas;
quia dispositiones exteriores, quæ re-
quiruntur, ut ieiunium, & alia, satis
certæ sunt, & à periculo uacuae. Præ-
terea dicimus esse non solum æquè tu-
tum communicare sacramentaliter, sed
Adria. etiam magis, ut inquit Adrianus in
suo 4. siquidem frequentius accedēdo
uirtute operis operati sacramenti, sepe
quis, cum alioqui peccati reus esset, pos-
tius ueniam peccati assequitur, q̄ ex
sumptione nouo se peccato obstringat;
dum tamē se, ut dignè sumat, diligēter
instituire, & præparare contendat.
Illud nanq; censetur minus securum,
ubi regularius accidit detrimentum; ut
in spiritali sumptione cōtingit; in qua

non confertur ea gratia, quæ in sum-
ptione sacramentali, ui ipsius sacramēti
percipitur; nec dicendus est quis peri-
culo se mortis exponere, ubi remedia
adhibet, ex quibus se consecuturum sa-
nitatem uerisimili potest coniectura col-
ligere. Vt ergo is, qui se peritissimis
medicis credit, etiam si mors consequatur,
periculo se mortis obycere dicēdus
non est; ita qui digna prius cura dili-
gentiaq; adhibita, de consilio Pauli cō-
municat, ei periculosa esse cōmunio di-
cenda non est.

Addunt præterea; Qui frequēter
communicat, suum commodum spectat;
qui uero ex reuerentia abstinet, Dei
gloriam, et dignitatem Maiestatis attē-
dit, ad quam ex humilitate ueretur ac-
cedere; præstat autem gloriam Dei, q̄

21
suum commodum cogitare: ergo melius
est abstinere, q̄ frequentare.

Ad hoc nos ita respondemus, ut
negemus, qui communicat sacramentas
liter, eum suo commodo tantum atq;
utilitati consulere: Immo uerò multò
magis diuinæ gloriæ rationem ipsum
habere cõtendimus. Dum enim ad hoc
sacramentum accedit, refert summam
Dei charitatem, qua pro nobis dignatus
est in cruce pati; refert summam potes-
tiam, qua tam mirabiliter in tam parua
sacramenti specie se nobis præbere uo-
luit; refert infinitam bonitatem, qua se
nobis indignis in refectiõem animæ
donare placuit cibi uitæ; refert deniq;
ineffabilem sapientiam, ut nos eo ordi-
ne, quo ab innocentie statu excidimus,

Innoc. repararet; unde inquit Innocentius: Pa-

22
nem Angelorum manducauit homo,
quatenus unde mors oriebatur, inde
uita resurgeret.

Deinde dicunt; Non est frequen-
ter accedendum ad communionem, ne
ex frequentatione ad contemptum tam
preciosi muneris ueniamus; nimia e-
nim familiaritas (ut uulgò dicitur) pas-
sit contemptum; Ergo rarius est acce-
dendum, ut reuerentius accedatur.

Respondetur; Etsi apud uulgares
homines familiaritas solet parere con-
temptum, inter sapientes tamẽ ac per-
fectos lōgè aliter euenit. Quò enim ma-
gis alicuius uirtutes præstantiãq; prorsus
spiciunt, tantò magis eum admirantur
ac uenerantur. Sed cum pro conditione
huius miseræ uitæ nullus adeo sapiens
atq; perfectus inueniatur, quin aliquo

perspicuo

defectu, qui per nimiam familiaritatem
fese prodit, labore; eo fit, ut aliquan-
do ex nimia familiaritate opinio de
aliquo et existimatio minuatur; ad cōs-
temptum autem nunq̃ sapiens deuenit
et ob quoscūq̃ defectus, cum nemo sit,
1. Ioā. qui sine peccato uiuat, Ioannis testimo-
nio, qui ait: Si dixerimus quod peccatū
non habemus, ipsi nos seducimus, &
ueritas in nobis non est. verū cum
Christus Deus ac redemptor noster
infinita sit perfectio, & bonitate in-
explicabili, quas nos ob nostræ intellē-
giæ imbecillitatem, nostræq̃ uirtutis
angustias capere non possumus, per
contemplationem, & usum huius ado-
randi sacramenti propius ad illarum
cognitionem accedimus; & quod frequē-
tius illud accipimus, cō planius Christi

bonitatem ac beneficia nobis per ipsum
collata perspicimus; vnde tātum abest,
ut hæc familiaritas contemptum pariat
(si ex fide, et amore eius accedimus)
ut etiā per illam infinitum diuinæ per-
fectionis, ac excellentiæ pelagus pene-
trātes, in ardentissimū illius amorem,
deuotionem, cultumq̃ rapiamur, ac toti
uenerabundi intima animi submissione
tam immensā Dei ac Christi nostri li-
beralitate bonitatēq̃ adorantes, pro-
sternamur. Si enim Angeli, qui perfec-
tissime Deū cognoscūt, cum quo fami-
liarissime assidueq̃ uersatur, cōtinēter
laudant eius Maiestatem, quā adorāt
Dominationes, ac tremunt potestates;
Cherubin quoq̃, ac Seraphi nō cessāt
quotidie clamare dicentes, Sanctus, San-
ctus, Sanctus; quomodo nos, si tāti mys-

sterij ratione deprehensa perspectaq;
frequenter accefferimus, tantorum bo-
norum largitorem, ac benignissimum
redemptorem contemnemus, & non
magis eius Maiestatem, quanta max-
ima possumus reuerentia, & religione
adorabimus, & summam singularēq;
bonitatem ac benignitatē amplectemur?

At qui (rursus obijcient) uidemus
eos, qui frequenter communicāt secula-
ribus negotijs esse districtos, parumq;
in uia Domini progredi; neq; suam uis-
tam excolere melioribus & honestio-
ribus moribus; quæ res uel maximè po-
pulum Dei potest, ac solet offendere;
Augus. cum potius, ut monet B. August. debe-
ret mutare uitam, qui uellet accipere
uitam.

Sed respondetur, experientia com-

pertum esse, in eis, qui hoc diuinū my-
sterium ex fide et deuotiōe frequētāt,
mirificā fieri uitæ morūq; mutationē;
cū luxuriam, impudicitiam, ambitionē,
superbiam, auaritiam, aliosq; humanæ
uitæ morbos ex animis euellant, & in
eorum uitiorum locum contrarias uir-
tutes inserant, Temperantiam, castita-
tem, humilitatem, liberalitatem, patiētā,
rerumq; mundanarum contemptum.

Quod si aliqui earū rerum amore cap-
ti, & humanæ uitæ illecebris delinunt,
& inanibus curis oppressi, hanc sacrā
communione frequētant, id euenit,
quia hos non fides, aut erga Deum
charitas; sed potius hypocrisis, uel auar-
itia ducit. Quales sanè si modo sunt
catholici, paucissimos credimus iueniri.
Si uerò frequentantes communionem

aliquando in aliquod peccatū quamuis
lethale inciderint, non propterea debet
reprehendi sancta communio, quæ tam
uberes nobis parit fructus, cū id uel ab
ignorantia, uel à nostræ naturæ imbez-
cillitate proficiscatur. Neq; enī propter
reā q; frequēter quis cōmunicat, statim
est confirmatus ī gratia, ut āplius pec-
care nō possit; sed libera in eo uel bene,
uel male agendi facultas seruetur. *Pe-*
Mar. 14 trus enim accepta cōmunionē ab ipso
Christo, ea ipsa nocte negauit illum, ius
reuerēdo affirmās atq; anathematizās
se illum non cognouisse. Discipuli uerō
Mat. 26 omnes eadem ferē ipsa hora, qua cōmū-
nionē acceperant, relicto Christo, quem
usq; ad mortem constantissimē sese
secuturos & nunq; negaturos, pro
miserant, suæ fidei & promissionis

obliti, fugerunt. Permittit namq; suos
aliquando Deus labi, ut suam imbecil-
litatem agnoscentes sub omnipotenti *1. Pe. 5.*
manu eius humiliantur, & ad ipsum
alacrius & ardentius conuertantur;
unde inquit Paulus; Quū infirmor, *2. Cori.*
tunc potens sum; Et in psalmo dicitur; *12.*
Imple facies eorum ignominia, & *Psa. 82.*
querent nomen tuū Domine. Quōd si
aliqui à communionē ad seruilia opera
seculariaq; negotia, honesta tamen atq;
legitima, & animum non multum à
spiritu auocātia (de his enim loquimur)
se referunt; eos minimē reprehēdendos
esse existimamus; cū in hominibus
simplicibus & uulgi opinione abiectis
Spiritus ille diuinus dignum sibi habita-
tulum, in quo requiescat, sæpissimē
parare dignetur.

Instabunt adhuc, & dicēt: Si frequens communio esset adeo utilis & fructuosa, ab Ecclesia certè ea indiceretur, & in Religionibus, & cœnobijs institueretur, ac usurparetur: Sed nihil tale præcipitur ab Ecclesia, nec in Religionibus præscribitur; ergo non uideatur adeo utilis.

Ad quod respondetur, initio nascentis Ecclesiæ, in qua uigebat charitas, eam fuisse per multa tempora consuetudinem, ut quotidie, uel frequenter communicarent; ut patet ex Act. Apost. 2. & ut paulò post ex Hieron. & alijs ostendemus. Anacletus etiam Papa instituit, ac præcepit, ut omnes Fideles peracta consecratione communicarent; recusantes autem Ecclesiasticis liminibus prohiberentur. Deinde decretum

fuit in Ecclesia, ut singulis Dominicis communicarent. Postea uerò tepescēte Charitate, Fabianus Papa sanciuīt, ut saltem ter in anno communicarent, in Pascha, Pentecoste, & Natiuitate. Demum frigescente iam charitate, & penè extincta, Innocētius Tertius extra de pœn. & remis. c. Omnis: edixit, ut minimum semel in anno cōmunicarēt, id ē in Pascha; Vbi est præcipuè ad uertendū. Quamuis Ecclesia à Spiritu sãcto gubernata toties præceptū cōmunicandi pro temporum conditione mutauerit, nunq̃ tamen frequentius cōmunicare prohibuit, sed potius ne prohiberetur, prohibuit; ut est in de cōsec. Dislin. 2. Cap. Non prohibeat; Quòd nos postea adducemus. Quòd si hac nos sra ætate antiquus ille & laudabilis

Fabia.

Innoc.

19

De cōf.

Dislin. 2

mos frequentius cōmunicandi à Chris
sti fidelibus renouatur, certè amatores
passionis eius, et diuini cultus, et Chris
tianæ pietatis studiosi deberent in
gentes Deo gratias agere, si quid chris
tianum saperent, quòd aliqua iam fies
licis illius nascentis Ecclesiæ species
apparere, & extincta penè charitas
excitari, ac reuiuiscere per fidem ac
deuotionem ad hoc præclarum & illu
stre Sacramentum inciperet. Ad id
autè, quod de Religionibus dicitur, nos
respondemus; In omnibus ferè probatis
Religionibus morem esse, ut omnes sa
cerdotes quotidie, aut certè frequentissi
mè communicent. De Diaconis autem,
& Laicis, earum aliqua statuerunt,
ut singulis hebdomadibus, Aliæ, ut sin
gulis mensibus communicent; neq̃

prohibent frequentius accedere, si què
animaduenterint fide et deuotione dus
ci, facta coniectura ex moribus & uis
ta. Quòd si in aliquibus ita frequenti
communione interdicator, piè credendū
est, illos humiliate, uel aliqua honesta
ratione duci, ut periculis, quæ aliquādo
à malitia hominum proficisci solent,
prouideant; quod tamen non est addu
cendum pro uniuersali documento, cum
innumerabiles patres, ac religiosi uiri
ad frequentationem communionis sæ
pe monachos adhortentur; in quibus est
B. Apollonius, qui (ut est in vitis pas
trum) monebat, ut, si fieri posset, Mo
nachi quotidie cōmunicarent; ne si quis
longè se à Sacramento subtraxisset,
subtraheretur à Deo; Et Diuus Hierony
mus, qui in Regula ad Eustoch. cap. 19.

idem facit, ut suo loco docebimus.

Affirmabunt quoq; abstinentium
esse à frequenti communione, quòd ex
ea (ut ipsi putant) reuerentiæ & erga
tantum Sacramentum cultus imminu-
tio sequatur; et ex sententia Doctorem,
Illi, qui diminutionem reuerentiæ, ac
deuotionis in frequentatione Eucharis-
tiæ sentiunt, debent abstinere, ut postea
ea reuerentius, religiosiusq; accedant.

S. Tho.

Ad hoc nos dicimus, Diuini Thomæ
in 4. sent. dist. 12. (unde aduersarij ma-
teriam obiectionis rationis sumpserunt)
ita scribere: In hoc Sacramento duo
requiruntur ex parte recipientis, scilicet
Desiderium coniunctionis cum Chris-
to, quod facit amor, Et reuerentia Sa-
cramenti, quod pertinet ad donum timo-
ris; Primum horum incitat ad quotidiana

nam huius sacramenti frequentatione,
sed secundum retrahit; unde si aliquis
experientia comperisset ex quotidiana
sumptione augeri amoris feruorem, &
reuerentiā nō minui, talis deberet quos-
tidie cōmunicare; si autem sentiret per
quotidianam frequētatōem reuerentiā
minui, et feruorem nō multum augeri,
talis deberet aliquando abstinere, ut
postmodum cum maiori reuerentia ac
deuotione accederet; unde quantum ad
hoc unusquisq; iudicio suo relinquendus
est. Ex quibus uerbis Thomæ, cū di-
cit, Siquis ex quotidiana sumptione sē-
tit in se augeri amoris feruorem, et re-
uerentiā non minui, debet quotidie cō-
municare; colligitur, falsò illud dici; Qui
frequenter cōmunicat, semper diminui-
tionem deuotionis et reuerentiæ sentiet;

Diuy

Alioq̃ distinctio D. Thomæ esset nulla,
si nemo id augmentū ex frequentatione
sentiret; quæ sententia præterquam q̃ tes-
meraria est, et contra mētem tanti Do-
ctoris, innumerabiles etiam religiosos
ac seculares homines damnaret, qui
quotidie, aut frequenter cum magno (ut
credendum est) fructu et deuotionis aug-
mento communicāt. Deinde cuperem ex-
te scire, unde noscas, eos, qui quotidie
communicant, tale deuotionis augmen-
tum non sentire? cum et ipsi dicant se
illud experiri, ac ideo frequenter acces-
dere; & D. Thomas unā cum Augus-
tino moneat, unumquemq; relinquendū
esse suæ discretionis iudicio? Quod si tu
tale augmentum nō sentis, abstineas in
Domino; nemo certē molestus tibi erit;
Tu modò alios suæ discretionis iudicio

relinquas, et tam cœlesti dono, et iterna
consolatione frequēter gaudere permits-
tas. Præterea cum D. Thomas ait, Qui
sentiret per talem frequentationem re-
uerentiam minui, et deuotionem nō aus-
geri, debet aliquando abstinerere; non hoc
dicit; Debet abstinerere per annum, uel
per mēses, aut aliquod longum tempus;
sed aliquando, id est, tantisper, dum se
præparat; ut reuerentius deuotiusq; ac-
cedat. Ad quam præparationem non
requiruntur anni, uel menses; sed quoduis
tēpus quātumuis breue satis erit. Non
enim temporis longitudo facit hominem
reuerentem, uel deuotū, sed tūm præpa-
ratio per cōsiderationem tātæ maiestatis,
suæq; propriæ humilitatis, & indis-
gnitatis cognitionē, tūm uitæ deterioris
in uitam meliorē mutatio; Quod sūma

Ambr. quadam cum pietate nos docet B. Am
Libr. 5. brosius cum ait; sic uiue, ut merearis
de Sac. quotidie accipere; qui non meretur quos
Cap. 4. tidie accipere, non meretur post annum
accipere. Aduertendum tamen est, q̄
uis D. Tho. fuerit in ea sententia pros
babili quidem, & quæ minimè contra
ueritatem nostram faciat; esse tamen
multos alios doctissimos uiros, qui ita
asserant, q̄uis aliqui non sentiant aug
mentum deuotionis, ac reuerentiæ, im
mo diminutionem potius (dummodo
absit contemptus) non debere hos pros
pterea à frequenti communione absti
nere; quia insignis & singularis deuot
tio, ac reuerantia non sunt necessariæ
ad dignam sumptionem, ut in tertio do
cumento planum fecimus. Vnde Bea
Bona. tus Bonauentura in rebus spiritualibus

30
uersatissimus & in primis deuotus li.
2. de profectu Religiosorum cap. 78. de
huius sacrosancti mysterij frequentio
ne loquens, sanèq; piè ac religiosè nos
admonet: Et licet (inquit) quandoq; te
pidè, tamen confidens de misericordia
dei, fiducialiter accedat. Quia si se in
dignum reputat, cogitet quòd tanto ma
gis eget & necesse habet requirere
medicū, quanto magis senserit se ægro
tum. Non enim est opus ualentibus
medicus, sed malè habentibus. Neq; ideo
queris te iungere Christo, ut tu eum
sanctifices, sed ut tu sanctificeris ab illo.
Et subiungit: Neq; propterea præter
mittenda est sacra cōmunio si quādoq;
non sentit homo specialem deuotionis
gratiam, cum se ad illam præparare
studet; uel in ipsa perceptione, uel post

Cōmunio
frequētia

102

forte minus deuotum se sentit, q̄ uellet.
Vides quanta uerborū pietate nos Doc-
tor hic doceat prætermittendam non
esse communionem; q̄uis in ipsa perce-
ptione, uel post, tepidos & minus des-
uotos nos sentiamus, cum ad eam nos
præparare studemus? Nimirū propter
multiplicem uirtutum & donorum gra-
tiā, quæ in ipsa perceptione ab omni
potente Deo nobis benignissimè cōferū-
tur. Quod si sæpe à nobis ea non ita
perspiciuntur, ac sentiuntur, non pro-
pterea minus à Deo tribui dicere pos-
sumus. Nam (ut sapienter Beatus Lau-
rentius Iustinianus scribit) quemad-
modum corporalis cibus nos alit, etiam
si non sentiamus; ita Eucharistia, nobis
quandoq; non sentientibus, gratiæ in-
cremento & multorum munerum co-

Laurē-
Iustin.

Comparatio

piā diuinitus animam reficit atq; corro-
borat. Quare non sequitur illud, quod
ab aduersarijs significari uidetur; eam
uidelicet gratiam & dona minus con-
ferri, q̄ aliqui in Eucharistiæ sumptiōe
illa non sentiunt.

Postremò instant; Qui rarò acce-
dunt ad hoc sacramentum, magna cum
deuotione accedunt; qui uerò sæpe; friz-
gidè & indeuotè accedunt, ex quadā
potius consuetudine, q̄ ex deuotione;
ut uidemus in multis sacerdotibus, q̄ ex
obligatione, aut spe lucri celebrāt, adeo
irreuerenter & indeuotè, ac si agerēt
quoduis aliud opus quantumuis profa-
num, in suam perniciem magnāq; offē-
sionem populi Christiani. Quare liqui-
dò constat, melius esse rarò ad commu-
nionem, q̄ frequenter accedere.

Hoc uerò, quod aduersarij pro fir-
missimo suæ obiectionis fundamēto cōs-
truxerūt, nos ut falsū omnino reuicimus,
negamusq; eos, qui rarò accedunt, cum
magna deuotione accedere: eos uerò, q
frequenter communicant, frigide &
indeuotè communicare: cum contrariū
serè quotidiana experientia uerius esse
comperiamus. Videmus enim frequēs-
ter accedentes, multis cum lachrymis,
suspensib; accedere; quæ satis indicant
eos ex fide et in Christum amore acce-
dere; cum ecōtrario eos, qui rarò uel se-
mel in anno communicant, frigide &
sine gustu, magisq; ex consuetudine
semel in anno communicandi, q; ex ue-
ro cordis affectu et amore in Christi
Saluatorem nostrum, qui solus excitare
potest in pectoribus nostris spiritum de-

*Quis deuotionis et
compunctionis à deo excitatur*

uotionis & compunctionis, communicare
uideamus. Et quia aduersarij in hac ra-
tione magnum disputationis suæ robur
uelut in tutissima arce ponunt, non gra-
uabor argumentum hoc paulò latius
explicare, ut ipsi (si uelint sanis oculis
intueri) perspiciant, q; infirmo argumē-
to & ratione nitētes, tam infesto ani-
mo rem à doctissimis et religiosissimis
quibusq; uiris nunq; satis pro dignitate
laudatam & comprobata uituperēt.
Ac primò dicimus, nos non probare,
immo maximè uituperare mercenarios
sacerdotes; qui nulla tanti Sacramenti
deuotione ac reuerētia, & tantum spe
lucri celebrant, in dedecus sacerdotas-
lis dignitatis, in quorum promotione
si seruarentur Ecclesiastici Canones,
satis esset huic malo prouisum. Verum

uehemēter horum hominum miror pietatem, qui propter Sacerdotis uitium tanto studio damnant rem omni laude dignam; et quia aliqui indignè accedūt ad hoc sacrosanctum ac uenerabile Sacramentum, ideo frequentem illius usū sine discrimine periculosum affirmāt; quasi uerò non eadem ratione contra eos dici posset, illius usū uel semel tantum in anno improbandum esse; quia multi peccatorum maculis inquinati, quales sunt concubinarij, fornicatores, usurarij, uel alijs uitijs obstricti ad illud impiè accedunt, ne scilicet minus religiosi, minusq; Christiani uideātur, non autem pietate, odioq; peccatorum adducti; sed absit, ut rem tam utilem ac fructuosam ob malè utentium impietatem damnemus. Alioqui nonne eodē

argumēto isti quotidianum usum panis et uini periculosum probarēt esse, quia multi illis abutuntur, dum aut ebrij fiunt, aut se epulis ingurgitant? Non eadem ratione Theologia, et aliæ honestæ disciplinæ malæ essēt, quum tam multi eas ad suam et aliorum pestem, perniciemq; conuertant? Vitium igitur paucorum, quod non ex ipsa re, sed ex praua ipsorum uoluntate oritur, non debet in argumētum ad improbandam sanctæ Eucharistiæ frequentationem adduci; præsertim apud pios et religiosos homines, qui magna cum deuotione, et non minori cum fructu ad illam accedunt. Quod si, dimissis paucis illis mercenarijs ac perditis hominibus, ad alios sacerdotes tam religiosos q; seculares respiciamus, quis non uidet quā

to cum fructu ac deuotione hoc myste-
rium frequenter celebrent? Si uerò dis-
missis presbyteris, uelimus conuertere
oculos ad laicos, religiosasq; ac seculas
res foeminas, quis non eorum, in acces-
dendo ad hoc uenerabile sacramētum,
deuotionem, pietatem, atq; religionem
suscipiat? cum praesertim illorum facies
uberrimis persusa lachrymis haec eadē
saepe testetur? Qua enim alia ui quisq;
ad opus tam arduum ac laboriosum,
nisi religione et Christi amore impels-
leretur? quanto uerò cum fructu acces-
sant, norunt qui accipiūt. Est enim hoc
Apo. 2. manna illud absconditum, et calculus
candidus, in quo scriptum est nomen
nouum, quod nemo scit, nisi qui accipit;
Certè ex uita et moribus illorum sa-
tis perspicitur, quātum in eius frequē-

tatione proficiant. Quòd si nonnulli ex
cōsuetudine, uel hypocrisi magis, q̄ ex
deuotioe ad hoc sacrū mysteriū frequē-
ter accedūt, et propterea frigidè et in-
deuotè accedunt; admonere aduersaris
os uolumus, à nobis eiusmodi homines
nullo pacto probari, aut defendi, quos
in secundo capite grauissimis testimo-
nijs ducti extrema damnatione dignos
aeternisq; supplicijs obnoxios constan-
tissimè iudicauimus. An uerò ita de-
prauato animo aliqui accedant, non fas
cillè esse iudicandum; ne, dum alios iu-
dicamus, nosmet ipsos condemnemus.
Si uerò importunè adhuc obijcias, indis-
gnum esse, ut qui hoc dignissimum Sa-
cramentum frequentant, sine reueren-
tia et deuotione accedant: Nos tibi res-
pondemus, si probati accedunt (de ijs

enim in præfenti diffputatione loquimur; utiq; ex fide, et fpe, et charitate accedent. Fieri autem non poteft, ut qui ijs uirtutibus inftituti accedunt, non etiam cum deuotione et reueretia, tamq; illarum fructu, accedant. Quæ efl mul-
torum Doctorem fententia, & eorum maximè, qui Cõtemplatiui uos catur, quibus in hoc genere, ut artis fuæ peritiffimis et exercitatiffimis
summa
fides
adhiberi meritò
debet.

PROBATIONES

ad confirmandum frequentem Eucharistiæ uſum, tum ex Sacra ſcriptura, tum ex ueteri Eccleſiæ iam inde ab Apoſtolorum temporibus conſuetudine, et autoritate depromptæ.

Cap. 4.

IAm uerò, quoniam aduerſariorum obiectionibus, & argumentis ſatis eſſe reſpoſum uidetur, reliquum eſt, ut ad ipſam ueritatem, quam tuemur, illuſtrandam accedamus; hoc eſt, ſanctiſſimæ Eucharistiæ frequentationem, præcipuè ſingulis hebdomadibus (quod eſt noſtri, ut iam diximus, inſtituti) laudabilem, utilem, maximeq; fructuoſam

esse, & ab omnibus doctis & catholicis uiris summè probatam ac commendatam, immo non solum utilem, sed magis utilem ac fructuosam, q̃ abstinentiâ ab ea, cæteris paribus, sine controuersia esse: Quam doctrinam spero me per gratiam Domini nostri Iesu Christi, in magnam consolationem frequenter accedentium ad hanc sacram Synaxim, augmentumq; deuotionis ipsorum ita comprobaturum; ut nulla aduersarijs tergiuersatio relinquatur; Idq; planissimum fiet tam testimonijs scripturarû, q̃ catholicæ Ecclesiæ consuetudine, ac doctrina, communiq; serè omnium Sætorû Patrû tam Græcorû, q̃ Latino rû cōfessu, et firmissimis ualidissimisq; rationibus; quarum permultæ probant frequentem usum non solum semel in

hebdomada, uerum etiam quotidie comunicandi, præsertim in hominibus à uulgari communiq; uita semotis, & in negotijs secularibus ac profanis non multum occupatis. Fatemur tamen in introducenda in populos fideles frequenti communione rationem uel maximam temporum, locorum, & personarum habendam, ut sine scandalo, rixa, & contentione, & cum q̃ maximo potest fructu, atq; ædificatione introducatur, atq; recipiatur. Illud etiâ affirmamus, in quibusdam regionibus, ubi consuetudo comunicandi non uiget, usum frequentis communionis differre satius esse, q̃ cū pusillorum offensione inducere; tantisper tamen, dum & per uerbi diuini concionatores, uel piorum hominû consuetudinem tam Præpositi, q̃ Subz

diti bene de ueritate, atq; utilitate eius
frequentationis edocti, eadem cum gau-
dio ac spiritali consolatione recipiant;
et alij aliorum exemplo ad salutiferam
huius Sacramenti susceptionem ducā-
tur, & inuitentur. Cum enim populus
rudis, & ad diuina munera cognoscē-
da tardus sit, aliquorum magis exēplo,
quorum cor tetigerit Dominus, commo-
ueri, q̄; disputationibus rationibusq; im-
pelli solet. *Nota* Cauendum etiam est, ne ab
ea frequentia abstinentes reprehendā-
tur, uel irriterentur; sed potius in spiritu
lenitans doceantur, & informentur.
Quæ omnia (ne sigula persequamur)
pio & prudenti dispensatori cognoscē-
da, considerata, & exequenda relin-
quimus.

Nunc tempus postulat, ut ad pro-

positæ ueritatis probationem acceda-
mus. Et quoniā in ueteri Testamento
hoc dignissimum Sacramentum à Spi-
ritu sancto multipliciter est designatū;
nō erit ab re, aliqua ex multis loca cita-
re, quæ sacri catholiciq; Doctores ad
illud retulerūt; Ex quibus probare pos-
sumus, q̄; utilis & fructuosa sit illius
sumptio; unde Dauid inquit: Percussus *Psalm.*
sum, ut fœnum, et aruit cor meum; quia *101*
oblitus sum comedere panem meum;
id est, sacram Eucharistiam sumere.
Quod si ex obliuione et abstinentia il-
lius tam miseri sequuntur effectus; cō-
sentaneum erit, ut ex frequenti illius
usu optimi fructus percipiantur.

Idem etiam Dauid alibi ait; Vt *Psalm.*
exhilaret faciem in oleo, & panis cor *103*
hominis confirmet. Quod etiam sacri

Doctores de Eucharistia dictum inter-
pretantur; cuius est hic singularis effec-
tus; ac proinde constat, q̄ expediat illā
frequenter accipere.

Prou. 9 Sapientia quoq; clamat: Venite, co-
medite panem, & bibite uinum, quod
miscui uobis. Quis igitur erit adeo im-
humanus, atq; agrestis, ut Sapiētiæ tā
liberaliter alioqui nos inuitantis conui-
uium q̄ sapiissimè adire recuset; unde
præsertim sit salutarem animæ alimo-
niam roburq; relaturus?

Manna etiam, quod perfectissimā
Exo. 16 sacramenti huius figuram fuisse ex tot
Pf. 77 sacræ scripturæ locis constat, utilem et
Sap. 16 fructuosam eiusdē frequentationē nos-
bis esse, quamdiu in hac peregrinatiōe
uersamur, ostēdit. Quid enim scriptura
diuina, cū narrat Moysen filijs Israel

imperasse, ut tantū manna qsq; singulis
diebus (Sabbato excepto) colligeret,
quantum unius diei uictus desideraret;
Colligite (inquit) sex diebus: in die au-
tem septimo Sabbatum est Domini;
idcirco nō iuenietur: quid (inquā) diuina
scriptura hic nobis significat, nisi ues-
tum illud manna, sanctissimum uidelz
cet Christi corpus in Eucharistia sin-
gulis diebus, præter Sabbatum, sumi
posse? hoc est, quotidie, dum per huius la-
boriosæ ac luctuosæ uitæ desertum pe-
reginamur à Domino, usq; ad uerum
illud Sabbatum, cum ipsum non iam in
ænigmate, nec sub aliena figura, sed fac-
cie ad faciem in propria forma, sicuti
est in gloria patris, uidebimus: si modò
Aegypto relicta, per huius mundi des-
sertum integri et innocentes ad ueram

promissionis terram totis uiribus contendamus.

Illud etiam maximè, quam nos tuemur, assertionem cōprobat, quòd quàm plurimis in locis ueteris testamenti sacrosancta Eucharistia in pane, qui quòtidianus est cibus, præsignatur; ut ex tribus suprà citatis locis colligitur: in quibus manna illud, præcipua huius sacramenti figura, panis uocatur. Legitur enim Exodi 16. Ecce ego pluam uobis panes de cælo. Et paulo post; Dabit uobis Dominus uesperis carnes edere, & mane panes in saturitate. Et in psalmo 77. Panem Angelorum manducauit homo, cibaria misit eis in abundantia. Et Sapientie 16. Pro quibus Angelorum esca nutriuisti populum tuum, & paratum panem de cælo præ-

39
stitisti eis sine labore. Multis etiam alijs in locis panis figura huius sacrasancti fuisse significatur; ut Esaiæ 30. Esaiæ. Panis frugum terræ erit uberrimus et pinguis. Et Leuitici 23. Offeretis sacrificium nouum Domino ex omnibus habitaculis uestris, panes primitiarum duos de duabus decimis similæ. Idem quoque per panem, què Melchisedech Sacerdos Dei altissimi, obtulit Domino cum Abraham reuertenti à cæde Regum benedixit; atq; etiam per panem illum subcineritiū, in cuius fortitudine Elias ambulauit quadraginta diebus, et quadraginta noctibus usq; ad mortem Dei Oreb; per panes demum propositionis signabatur. Quorsum igitur tot in locis sacrosanctam Eucharistiam Panis præsignat: nisi ut, quemadmodum sanis

Esaiæ.

Leuit.

Gen. 14.

3. Reg.

16.

Ex. 40.

infra
citandis

ac bene ualentibus communis hic panis
frequenter sumendus est si uitam suam
tueri uelint; sic Eucharistiam, illius Pa-
nis expressam ueritatem, omnibus bene
affectis riteq; paratis frequenter sum-
pram utilem ac fructuosam esse intellis-
gamus; si figuratum figuræ respondere,
cū aptissimè maximeq; propriè possit
oportet.

Si uerò ad nouum Testamentum
ueniamus, et Dominum nostrum apud
ioan. 6 Ioan. loquentem attendamus; profecto
q; sit nobis necessarius frequens huius
sacramenti usus, intelligemus. Cum
enim sæpe per peccatum moriamur, et
indigeamus uita, accedendum sæpe no-
bis est ad hunc panem, qui est uera ui-
ta, cum ipse Dominus dicat; Ego sum
Panis uitæ; Et; Hic est Panis de cælo

40
descendens, ut si quis ex ipso māduca-
uerit, nō moriatur: Et postea; Ego sum
Panis uiuus, qui de cælo descēdi; si quis
manducauerit ex hoc Pane, uiuet in
æternū; Et; Panis, quem ego dabo, car-
no mea est pro mundi uita. Quis autē
erit adeo arrogans, ut sæpe hoc pane
indigere se neget? Quis adeo stultus ac
demens, ut oblata sibi uita, uelit manere
in morte? Et, ut intelligas eū de huius
Sacramenti usu loqui, subiungit; Nisi
manducaueritis carnem filij hominis, et
biberitis eius sanguinem, non habebitis
uitam in uobis. Deinde; Caro mea
uerè est cibus, et sanguis meus uerè est
potus; Qui manducat meā carnem, et
bibit meum sanguinem, in me manet, et
ego in illo. Cum ergo sæpissimè alimē-
to indigeamus, et opus sit nobis habere

uitam in nobis, et manere in Christo,
quod fit per huius Sacramenti sumptis
onem, quis negabit frequentem illius
usum maxime fructuosum nobis esse?
Qui uero aiunt Christum dominum
in hoc 6. Cap. quia, cum multi ex disci
pulis non plane docti de mysterijs diuinis,
audientes illa uerba submurmura
rassent, atq; dixissent; Durus est hic
sermo, et quis potest eum audire? respo
dit; Spiritus est, qui uiuificat; caro non
prodest quicq; Verba, quae ego loquu
tus sum uobis, Spiritus et uita sunt: non
de sacramentali sed de spirituali summa
ptione loqui; ys nos respondemus, et
Chryf. contra una cum Chrysost. et Augu
stino, et multis alijs Patribus contēdi
mus, Christum hic loqui de sumptio
ne Sacramentali; et quod dixit; Spiritus

41
est, qui uiuificat, caro non prodest quicq;
Et, Verba, quae ego loquutus sum uobis
spiritus et uita sunt, dixisse, quia dis
cipuli nimis carnaliter ipsius uerba
intelligebant, credentes eius carnem
comedi oportere, sicut edebantur anis
malium carnes, quae dentibus conterū
tur. Quos Christus ab errore liberat,
docens non carnaliter debere intelligi,
quae dicuntur, sed magis spiritualiter;
oportere eos uidelicet comedere sub
speciebus panis, sicut ipse postea in ult
tima coena instituit; et hoc modo intel
lectis Christi uerbis sumptio sacramen
talis est, non autem carnalis.

Idem quoq; ex uerbis Christi pro
batur Lucae 22. Postq; n. Dominus Ies Luc. 22
sus cosecit et dedit discipulis suis cor
pus suum, eisdem dixit; Hoc facite in

meam commemorationem; quibus uer-
bis hortatus est eos, ut sicut ipse confes-
sit et dedit illis, ita et ipsi facerent cō-
ficiendo ac dando aly. sine aliqua tē-
poris cōditione, et quotiescunq; illis uis
deretur expedire, pro populorum utilis-
tate, ac deuotione; quod ipsi Apostoli
postea suis temporibus diligenter fecer-
unt, ut inferius ostendemus. Si uerò
Dominus noster ad frequentem sui
corporis sumptionem nos est adhorta-
tus; quis erit ita audax, ut damnet fre-
quenter accedētes ad mensam, ad quā
Dominus tam liberaliter nos inuitat?

LUC. II. **ad** Hæc etiā facit illud orationis Do-
August. minicæ; Panem nostrum quotidianum
Cypri. da nobis hodie. Quod Augustinus ad
Ambr. Probam; Cyprianus, Ambrosius, ac
Hiero. Hieron. multiq; aly Patres, de sancto

Eucharistiæ Sacramēto dictū interpre-
tatur. Vocatur autē quotidianus, quia
eo quotidie indigemus, cum quotidie
Deum offendamus; quem panem docet
nos Dominus petere hodie, id est quos-
tidie. Sic enim intelligit D. Ambrosius **Ambr.**
us libro 5. de Sacramentis Cap. 4. ubi
ait; Quotidie si accipis, quotidie tibi ho-
die est. Vnde planum fit, nos utiliter
et fructuose posse quotidie sumere,
quod Dominus nos docet quotidie pe-
tere. Et quod satis commodè de hoc Sa-
cramento Eucharistiæ id dictum intel-
ligi possit, argumento est, q̄ quem hic
Lucas uocat quotidianum, Matthæus
Cap. 6. super substantialem appellat, si **Matth.**
ad uerba latina respiciamus. Græcus
uero codex apud utrunq; Euangelistā **τὸν ἐν**
habet, **ΤΟΝ ΕΠΙΟΨΙΟΝ**, **ΟΥΣΙΩΝ**

quod quidē quotidianum, et supersub-
stantialē significat. Est autē hic
maximē animaduertendum, apud us-
trung; Euangelisiam præponi articu-
lum, TON, qui iuxta phrasim græcam
sepius ēphasim habet, ut hic uide-
tur, atq; ideo panē quēdam excellētissi-
mū significare. Quis autē potest alius
panis supersubstantialis et excellentis-
simus peti, nisi ipsemet Christus in Sa-
cramento sumendus, qui est Panis uis-
uus, quem qui comederit, non morietur
in æternū; quæ est illius uis et natura.

1. Cori. Paulus quoq; prioris ad Corin. 11.
ait; Probet autē seipsum homo, et sic de
pane illo edat, et de calice bibat: Quo in
loco D. Paulus hortatur omnes, ut fac-
ta probatione (de qua iam loquuti sumus)
confidenter accedant: Quomodo

igitur non fructuosus erit talis accessus
quantumuis frequens, dummodo
probatas accedat?

Idem etiam Paulus paulo superius, Paulus
narrās institutionem huius Sacramēti,
ait Christum, cum confecisset hoc Sa-
cramētū, suisq; dedisset discipulis, dixisse
illis; Hoc facite in meā cōmemorati-
onem: Quæ uerba D. Thomas illud
Cap. enarrās pro frequentatione huius
Sacramēti facere docet; Et ut (inquit)
ostendat rationem frequentandi hoc my-
sterium subiungit; Hoc facite in meam
commemorationem. etc.

Ex cōsuetudine etiā nascentis Ecc. Apost.
clesiæ ab ipsis Apostolis introducta et consue-
seruata idem probari potest. Fuit enim
tunc consuetudo recepta (quā credimus
ex uerbis Christi manasse) frequenter

communicandi; ut apertè colligitur ex
Act. 2. Actis Apostolorum 2. ubi in concione,
quam post acceptum Spiritum sanctū
in die Pentecostes Petrus habuit, les-
gitur: Qui ergo receperūt sermonem
eius, baptizati sunt, et appositæ sunt in
die illa animæ circiter tria millia; et
sequitur: Erant autem perseverantes
in doctrina Apostolorum, & commu-
nicatione, & fractione Panis, & ora-
tionibus. Vnde iam non potest negari
tempore Apostolorum in ipsis primor-
dis nascentis Ecclesiæ tanquam unilē
& fructiferam frequētatam fuisse sa-
cræ Cōmunionē, cū omnes quotquot
conuertebantur ad fidem, in cōmunicā-
tione & fractione Panis perseverarēt.

Hanc fuisse quoq; consuetudinem
primitivæ Ecclesiæ satis constare uides

tur ex prioris Pauli ad Corinth. 11. ubi Corin-
ait; Conuenientibus uobis in unum, iam
nō est dominicā cænā māducare; et c.
Vnde apparet consuetudinem fuisse
in Corinth. Ecclesia sæpe conueniendi
ad communionem; neq; Paulus in illo
capite (ne quis fallatur) Corinthios,
quod ad communionem conueniant, sed
quod non rite conueniant, reprehendit.
Conueniebāt enim ueluti ad quotidiana
profanaq; cōuiuia; ubi se uino obruebāt,
et epulis ingurgitabāt, et pauperes, qui
ne uictui quidē necessariā habebāt, cōfū-
debant; Vnde ipse ait; Hoc modo con-
uenire, iam non est dominicam cēnam
māducare; ac si diceret; Quod acceditis
ad dominicam cēnam, digni estis lau-
de; sed quod non eo modo, quo debetis,
acceditis, iam non laude, sed uituperā-

Nota

tionē digni estis. Et propterea subiungit, Laudo uos? in hoc non laudo; quia quando Dominus Iesus in qua nocte tradebatur, cōfecit hoc Sacramentum, tradidit illud discipulis, ut probati & digni accedentes recolerent memoriā passionis eius, non ut in comessationibus & ebrietatibus eos, qui non habent, confunderent.

Anacl. Hanc etiam laudabilem consuetudinem Ecclesiam deinceps recepitam seruasse declarat Summus Pontifex Anacletus, qui (ut traditur de cōsec. disti. 2. cap. Peracta) edixit his uerbis; Peracta consecratione, omnes communitent qui noluerint Ecclesiasticis carere liminibus. Sic enim & Apostoli statuerunt, & Sancta Romana tenet Ecclesia, Ex quibus nemo iam catho-

licus inficiari poterit hanc fuisse & Apostolorum, & Sancta Romanæ Ecclesiæ cōsuetudinem; immo institutū atq; sancitū certē iam tum ab Anacleto temporibus usq; ad eius decreti ac edicti abrogationem. Hoc autem nūq; statuisent Apostoli, nec Sancta Romana seruasset Ecclesia, nec tanta seueritate Beatus Pontifex edixisset, ut singulis diebus sumeretur communio, nisi utilius & fructuosius esset frequenter, quam rarō communicare. Quod si postea refrigescēte deuotione Fidelium edictum hoc fuit immutatum; non tollitur, si ex eadem deuotione Christi Fideles uoluerint sæpe cōmunicare, quin multò melius faciant, quàm si ex timore abstineant; cum sola causa mutandæ illius consuetudinis, Pontificijq; præces

pti diminutio deuotionis, hominum cres-
cente malitia, fuerit.

Beatus etiam Hierony. in Apolos-
gia contra Iouinianum, hanc consuetu-
dinem Romanæ Ecclesiæ suis tempo-
ribus fuisse testatur; Scio (inquit) Ro-
mæ hanc esse consuetudinē, ut Fideles
semper Christi corpus accipiant; Et in
epistola ad Lucianū asserit consuetu-
dinē quotidie Eucharistiam accipiendi
in Romanorum Ecclesijs, & Hispa-
niæ obseruari. Quam consuetudinem
durasse etiam per multa tempora cre-
dimus. Quanta autem cum utilitate
& fructu, ostendit mater Ecclesia,
quæ sic in quadam oratione de hoc Sa-
cramento testatur; Sumptis muneribus
sacris, quæsumus Domine, ut cum fre-
quentatione mysterij crescat nostræ

salutis effectus; Quod utiq; Ecclesia,
quæ à Spiritu sancto regitur nunq; cas-
neret, nisi uerè ex frequentatione sac-
ræ Eucharistiæ ingens nobis fructus
accrederet.

Ab ijs Apostolorum temporibus
manasse, & usq; ad hanc nostrā etatē
durasse consuetudinem illam cēsemus,
quam receptam summa consensione, &
perpetua religione retinet, seruatq; ati-
ssima Ecclesia Aethiopiæ, quæ Preci-
osi Ioānis potētissimi Regis imperio pa-
ret. Est enim in ea mos (sicut et qui-
dam scribit, & nos à grauissimis uiris
accepimus) ut quicunq; ad sacrificium
Missæ audiendum conueniunt, ad unū
omnes sacram communionem semper
accipiant. Quæ res maximum nobis
ruborem inijcere, studiumq; deuotionis

Precio-
sus
ioānes

erga hoc sacramentum afferre deberet, cum nationes ab his locis, ubi semper uera et germana sacrosancti Euangelij integritas uiguit, remotissimas hanc sæpissimè communicandi consuetudinè etiam nunc seruare comperiamus.

Nota. Ac ne quis falsò existimet apud hos populos rarò fieri sacrum, unde mirum non sit, si præsentès semper in eo communicent, Ille idem Autor, qui cum multis Occidentalis Ecclesiæ socijs ocularis testis fuit, et hæc memoriæ prodidit, refert apud eos hoc esse in more positum, ut quotidie in singulis Ecclesijs, uel Coenobijs una tantum missa celebretur, ad quã quicumq; conueniunt sacram synaxim accipiant. Vnde hunc frequenter communicandi usum antiquissimum esse, et ab ipso Apostolorum

tempore usq; ad nostram ætatem in Aethiopiæ Ecclesia seruatum fuisse intelligimus: in alijs uerò Ecclesijs ad multa tēpora durasse ex Anacleti, et Hieronymi supra productis testimonijs satis nos probasse arbitramur.

His quoq; adde, Ecclesiam nunq; prohibuisse frequentem communionem; immò, ne prohiberetur, statuisse, de Cō De cōf. Secr. Distin. 2. ubi dicitur; Non prohibeat dispensator manducare pingues terræ in mēsa Domini. Quòd si nō debet dispensator prohibere pingues terræ māducare in mēsa Domini; multo minus illi, ad quos nō spectat ea dispensatio, prohibere Christi pauperes debēt, qui ex deuotione ad hanc sacrā mēsa accedūt; nisi cōtra iustā et sanctā Ecclesiæ prohibitionē agere de industria uelint.

PROBATIONES

à Sanctis Patribus, et
Doctoribus Græcis acceptæ.

Cap. 5.

Iam, quoniã de eximia utilitate, ubers
rimoq; fructu, qui ex frequentatione
sac̃e Cõmunionis existit, satis mul
ta diximus; quamq; laudabile sit frequẽ
ter ad illam accedere sanctæ scripturæ
testimonio, & Apostolorum consuetu
dine, & nascentis Ecclesiæ instituto,
multorumq; deinceps populorum cõsen
su ostendimus; Idem confirmabimus
auctoritate et doctrina sanctorum Pas
trum, primũ Græcorũ, deinde Latini
corum, qui eodem ferẽ studio et consen
sione comprobant, ac maximè lau dant

frequẽtem huius sac̃e Synaxis usum,
et ad eum Fideles hortantur.

In primis igitur B. Ignatius Epi ignati,
sola. 10. ad Ephes. scribit, Festinate,
inquit, ergo frequenter ad Eucharistia
am, & gloriam Dei accedere, Quan
do enim hoc ipsum assidue agitur, ex
pellitur potestates Sathanae, qui actus
suos conuertit in sagittas ignitas ad
peccatum.

Neq; uerò B. Chrysostom Epistolæ chrys.
læ Pauli ad Timoth. Homil. 5. hanc
rem prætermittit, reprehendens eos,
qui interuallo temporis longiori cõsta
re meritum putat, summamq; arbitrã
tur reuerentiam esse, non sæpius cæles
stem illam adire mēsam, cum tempesti
uum accessum sola cõscientiæ integritas
faciat. Non grauabor paulò altius

illius uerba repetere, cū ut doctissimē,
ita sūma cum pietate de huius Sacra-
menti frequentatione disputet; ait enim;
Hoc nempe est, quod uniuersa pertur-
bat, quia non munditia animi, uerū
interuallo temporis longiori meritum
putas, summāq; arbitraris reuerentiam
ac religionem esse, si non sæpius cœles-
stem illam adeas mēsam; Ignoras quoz
niam indignè accedere, etiam si semel
tantum fiat, te supplicio tradet; dignè
uero etiam si sepe accedas, salutem in-
de conquires. Non est audaciæ sæpius
accedere ad dominicam mensam, sed
indignè accedere, etiam si semel tantum
quispiam in toto uitæ tēpore accedat.
At nos adeo stolidi, adeo insensati su-
mus, ut cum innumera per totum annū
scœlœra perpetremus, nihil ea curemus

exuere; cæterum satis arbitramur, si
non assiduè præsumamus atq; contume-
liosè Christi corpus attingere; neq; in-
telligimus miseri, q̄ hi, qui cruci Chris-
tum affixerunt, semel tantum id fecer-
unt; non igitur, quia semel crucifixe-
runt, minus ideo delictum est; & qui
Christum prodidit, semel tantum pro-
didit; nunquid ergo hoc illum supplicio
eripuit? Quid igitur hanc rem tempor-
is lege metimur? Tempestiuū accedē-
di tempus munditiæ conscientia faciat;
Nihil habet ap̄lius, quod in Pascha cō-
sumatur, mysteriū, q̄ quod continuo ces-
lebratur; Vnum quippe atq; idem est;
eadem est Spiritus sancti gratia, sem-
per Pascha est; nostris profecto, qui estis
initiati, id, quod dicimus; siue sexta fer-
ria, siue Sabbato siue Dominica die, si

ue in celebritate Martyrum, eadem lis
tatur hostia; idem sacrificiū consumma
tur. Quotiescunq; enim (inquit) man
ducabitis Panem hunc, & calicem bis
betis, mortem Domini annuntiabitis.
Nulla obseruatione temporis Sacrifi
cium circumscribere uoluit. Hæc B.
Chrysost. ex quibus satis intelligitur,
quàm salutare, & citra periculū sit ad
communione sæpe accedere, dum
modo conscientia munditia probatus
accedas.

Chrys. Idem Chrysost. in prioris epistole
Pauli ad Cor. 11. Hom. 28. reprehendēs
eos, qui solennitates obseruabāt ad hoc
Sacramentum adeundum, magis, ut ali
orum morem seruarent, quàm quòd in
tegra conscientia essent, affirmat sem
per esse solennitatem, et tempus acced

50
dendi, si adsit animæ puritas; Neq; des
bere compunctum & præparatum à
communione impediri eo quòd non sit
solennitas. Eius uerba hæc sūt: Pro
bet autem seipsum homo; Non quem
admodum nunc facimus, temporis gras
tia accedentes magis, quàm animi stu
dio; neq; ut præparati ad uitia nostra
expurganda compunctionis pleni acces
dimus, sed ut in solennitatibus simus,
quando omnes adsunt, consideramus.

Sed nō ita Paulus præcepit, sed unum Sic in
tempus nouit et conueniendi, et cōmū græco
nionem sumendi, ipsam cōscientiæ pur legitur
ritatem. Et ita purum illud attingere
sacrificium, non pigre disponi, & mi
serè cogi propter solennitatem accedes
re; Neq; rursum compunctum et præ
paratum impediri, eo quòd non sit so

Solennitas Solennitas enim bonorum operum est demonstratio, animæ puritas, uitæ certitudo, quæ si habueris, semper celebrare poteris solennitatem, semper accedere. Quid clarius ad ostendendum semper nos celebrare et, communicare posse, si adsit animæ puritas?

Chrys. Idem Chrysost. in oratione de B. Philogonio idem asserit; Nunc autem, inquit, multi Christianorum in tantam uicordiam, tantumque uenire contemptum ut cum innumeris scateant malis, nullam tamen uitæ suæ curam habeant, sed in diebus festis negligenter ac temere ad mensam accedant, non intelligentes, quod communionis tempus non est festum nec celebritas, sed conscientia pura, uitæque à peccatis repurgata. Quemadmodum enim quod sibi nullius mali est cō-

sciis, hunc oportet singulis diebus accedere; sic qui peccatis occupatus est, neque poterit, ei nec in festis accedere tutum est; nec enim semel in anno accedere liberat nos à peccatis, si indignè accesserimus; qui hoc ipsum auget dānationem, quod cum semel tantum accedamus, ne tum quidem purè accedimus; Vides igitur ex sententia huius doctissimi Patris licere tibi quotidie ad Eucharistiam accedere, si tamen munda conscientia accedas?

Theophilactus, siue magis sit Athanasius, in illud Pauli prioris ad Corinthios. **Probet autem seipsum homo;** sic scribit: Neminem tibi iudicem proposuerim, præter teipsum; Tu itaque conscientia examinata discussaque, adito eam mysteria non festis, non profestisque dis-

ebus, sed quouis tempore, cum purum
te et dignum compereris; Quid clari-
us pro nostra sententia dici poterat?

PROBATIONES

à Sāctis Patribus Latinis, tam
ueteribus Doctōribus, q̄
recētioribus Scholaz
slicis sumptæ.

Cap. 6.

Cypri. **V**T uerò ad Latinos iam uenias
mus, B. Cyprianus in primis in
orationem Dominicam Ser. 6.
ait: Hūc autem Panem dari nobis quos
tidie postulamus, ne, qui in Christo sus-
mus, et Eucharistiam quotidie ad cibū
salutis accipimus, intercedente aliqua
grauiori delicto, dum abstenti, et nō cōs-
municātes à cœlesti Pane prohibemur,

à Christi corpore separemur, dicente
ipso et monente, Ego sum Panis uitæ,
qui de cœlo descendi; si quis ederit de
hoc pane, uiuet in æternum. Quando
ergo dicit in æternum uiuere, si quis
ederit de Pane, ut manifestum est eos
uiuere, qui corpus eius attingunt, &
Eucharistiam iure communionis acci-
piunt, ita contrā timendum est, & orā-
dum, ne dum quis abstentus separatur
à Christi corpore, procul remaneat à
salute, comminante ipso et dicente; Nisi
ederitis carnem filij hominis, & bi-
beritis eius sanguinem, non habebitis
uitam in uobis; & ideo Panem nostrū,
id est, Christum, dari nobis quotidie pe-
tinemus, ut qui in Christo manemus, &
uiuiamus, à sanctificatione & corpore
eius non recedamus. His uerbis, ut uiz

des, Diuus Cyprianus comendat nobis frequentem Eucharistiae sumptionem, ostenditque quantum commodi ex quotidiano eius usu nascatur, quantumque periculi ex abstinentia timendum sit. Et in sermone de caena Domini idem Doctor mirifice atque diuinitus de digna huius Sacramenti sumptione loquitur; dignus profecto sermo, qui ab omnibus uere Christiani nominis studiosis semper prae manibus habeatur.

Hilari. Beatus Hilarius quoque, ut legitur de consecratione dist. 2. sic ait; Si non sunt tanta peccata, ut excommunicetur quis, non se debet à medicina corporis et sanguinis Domini separare; unde timendum est, ne diu abstractus à corpore Christi alienus remaneat à salutem; qui peccare quieuerit, communicare

non desinat.

Præterea Diuus Ambrosius lib. 5. *Ambr.* de sacr. cap. 4. in orationem Dominicam ita ait: Si quotidianus est Panis, cur post annum illum sumis, quemadmodum Græci in Oriente facere consueuerunt? Accipe quotidie, quod quotidie tibi profuit; sic uiue, ut merearis quotidie accipere; Qui non meretur quotidie accipere, non meretur post annum accipere. Et paulo post: Qui uulnus habet, medicinam requirit: uulnus est, quia sub peccato sumus; medicina est caeleste ac uenerabile Sacramentum. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie; quotidie si accipis, quotidie tibi hodie est. Quæ uerba, immo integer sermo est apud Augusti. de uerbis Domini Serm. 28. ut cuique uidere licet.

Ambr. Idem Ambrosi. lib. 4. de Sacram.
Cap. 6. (et habetur de cōsec. dist. 2) ait;
Si quotiescūq; effūdatur sanguis Chris-
ti, in remissionem peccatorum effundis-
tur, debeo illum semper accipere, ut mi-
hi peccata dimittantur; qui semper pec-
co, semper debeo habere medicinam.

Ambr. Et alibi idem Ambros. Graue est
(inquit) quodd ad mensam tuam mundo
corde, et innocētibus manibus non ue-
ninus; sed grauius est, si, quia peccata
metumus, sacrificium non reddimus.
Et hoc facit maximē contra aduersā-
rios, qui ob nescio quem timorem irre-
uerentiae arcēt Christi Fideles alioqui
probatos et dignos à frequenti huius
sacri mysterii usu.

Hiero. Diuus quoq; Hiero. ad Lucinium
ita scribit: De Eucharistia quotidie ac-

cipienda, quod Romanorum Ecclesie
& Hispanie obseruare perhibentur,
scripsit quidem Hyppolitus uir discer-
tissimus, et carptim diuersi scriptores
ex uarijs autoribus edidere; sed ego il-
lud te breuiter admonēdum puto, tra-
ditiones Ecclesiasticas, præsertim quæ
fidei non officiant, ita obseruandas, ut
à maioribus traditæ sunt, nec aliorum
consuetudinem, aliorum contrario more
subueriti. Atq; utinam possemus Eus-
charistiam absq; condemnatione nostri
et pigente consciētia semper accipere,
et Psalmistam audire dicentem; Gus-
tate, et uidete quā suauis est Domus
nus. Ex quibus constat, temporibus B.
Hieron. frequentem communionis usū
non solum Romæ, sed, ut superius dix-
imus, in Hispania quoq; inualuisse;

deq; quotidiana cōmunionē non solum
Hyppolitum, sed alios quoq; scriptores
libros edidisse asserit: Vbi etiam ui-
dere est, quam religiosè cupiat, ut om-
nes sine cōdēnatiōe nōstri possemus se
per Eucharistiam accipere; quod quidē
faciet, qui probata conscientia dignē
ad communionem accedet.

Hiero. Idem quoq; Hieron. in epistolæ ad
Galat 4. ait; Itaq; sicut nobis licet uel
ieiunare semper, uel semper orare, et
diem Dominicā accepto Domini cor-
pore indefinenter celebrare gaudenti-
bus; non ita est fas Iudæis immolare
Agnum; ex quibus B. Hieron. uerbis
constat, licere nobis Dominicam diem
accepta sacra communione continenter
celebrare, quod tamē aduersarij negāt.

Idē Hier. in regula ad Eustochiū

cap. 19. consilium dat Monialibus, ut
bis, uel sæpius in mēse cōfiteantur, atq;
communicent. Confiteantur, inquit, sin-
gulæ singulis mensibus bis, aut pluries
crimina occulta, & sacra communione
Dominici corporis munitæ, pugnaturæ
uiriliter Dæmonum castra subintrent.
Ex suprā positis Hiero. uerbis satis pla-
num fit, fuisse illum in ea sententia, ut
communicare singulis Dominicis, uel
bis in mēse, sanctum ac fructuosum
esse iudicaret; quandoquidem id &
probat, & suadet, nec unq; dixit nefas,
uel periculosum esse quotidie commu-
nicare; etiam si in Apologia contra Io-
uianitū dicat se id nec reprehendere,
nec probare; Ad quod respondimus,
ubi de Augustini, uel Alcuini autori-
tate agebatur.

*sæpius confi-
tendum
et
cōmunicādi*

Auguf. Beatus quoq; Auguftinus, ut eſt
de confecrat. diſtinct. 2. Capit. Vtrum
ſub figura, et c. ſic ait, Iteratur autem
quondie hæc oblatio, licet Chriſtus ſe
mel ſit paſſus, quia quotidie peccamus
peccatis, ſine quibus mortalis infirmitas
uiuere non poteſt.

Auguf. Et in tractatu Euangelij Ioan. 26.
ait; Innocentiam ad altare reſportate;
peccata, et ſi ſint quotidiana, uel non
ſint mortifera, antequam accedatis ad
altare, attendite quid dicatis; Dimitte
nobis debita noſtra, ſicut et nos dimitti
mus; et c. dimittis; dimittetur tibi; ſe
curus accede; panis eſt, non uenenum.

Auguf. Idem quoq; Auguſti. Epiſt. 118. ad
Ianuarium, reſpōdens ad quorundam
contentionem, quum alij negarent quod
tidie accipiendam eſſe Euchariſtiam,

alij uerò quotidie accipiendam affirmar
rent, ſic inquit; Rectius inter eos for
taſſis dirimit litem, qui monet, ut præci
puè in Chriſti pace permaneant; faciat
autem unusquisque quod ſecundum fide
dem ſuam piè credit eſſe faciendum.
Quòd ſi Auguſt. monet, ut in Chriſti
pace permaneant, et in frequentatione
Eucharistiæ etiam quotidiana faciat
unusquisque quod ſecundum fidem ſuam
piè credit eſſe faciendum, qui ſunt
iſti adeo ſeueri, qui eos audēt reprehē
dere, quos uir ſanctus monet, ut ſecun
dum fidem ſuam faciant? In his locis
Diuus Auguſt. uel ſuadet, uel permit
tit quotidianā Eucharistiæ ſumptionē;
nec ullibi reprehendit; cum nos nihil
aliud in aſſertione noſtra ſtatueamus,
niſi hoc, Cōmunicare ſingulis hebdo

madibus laudabilius multò, ac fructuosius esse, quàm abstinere.

Augus. Sententia etiam ipsius Augusti. ut à multis asseritur, in de uerbis Domini Sermone 28. satis aperta est pro frequentatione communionis; quam tamen nos hic non adducimus; quia totus ille sermo uidetur ipsi Augusti. attributus, cum tamen totus apud Ambros. lib. 5. de Sacramentis capi. 4. ut superius diximus, habeatur.

Augus. Quam quoque assertionem idem etiam Augustinus de Ecclesiasticis dogmatibus cap. 53. (sive liber ille fuerit Alcuini, ut quidam docti uiri affirmant) probat, cum ait: Quotidie communionem percipere Eucharistiae, nec laudo, nec reprehendo, omnibus tamen Dominicis diebus communicandum suadeo, et

hortor si tamen mens sine affectu peccandi sit. Et paulò post rursus hortatur, ut confessio religionis studio per uitae correctionem, et contraria pro his, quae poenitet, agat, et Eucharistiam omnibus Dominicis diebus supplex et submissus usque ad mortem percipiat. Vides iam quàm piè suadeat hic autor, et hortetur omnes, ut singulis Dominicis Eucharistiam accipiant? Quòd si de quotidiana sùptione loqui uelimus, certe nimium morosus es, ne dicam impius, qui reprehendis, quos Augustinus non audet.

B. etiam Gregorius idem innuit, Gregorius ut est in de consecr. dist. 2. Cap. Quid sit sanguis; Vbi ait; Providens enim Dominus dedit nobis hoc Sacramentum salutis, ut quia nos quotidie peccas

mus, et ille iam mori non potest, per illud Sacramentum peccatorum remissionem consequamur. Quotidie enim ipse comeditur, et bibitur in ueritate, sed integer, et uiuus, atque immaculatus manet.

Grc. 7. Et Gregorius septimus lib. primo Registri, Epistola 31. ad Mathillem sic ait; Inter cætera, quæ contra principem mundi arma Deo fauente cõtuli, quod potissimum est, ut corpus Dominicum frequenter acciperes, indicaui, et ut certæ fiduciæ Matris Domini te omnino committeres, præcepi; Qui liber quamuis non sit excusus, dignus est tamen, qui legatur, tum propter doctrinæ excellentiã, tum propter uiri sanctitatẽ.

Berna. Beatus etiam Bernardus sic ait: Qui uulnus habet, medicinã querit,

uulnus habemus, dum sub peccato sumus; medicina est Sacramentum; quotidie accipe, quotidie curaberis. Vides quod cõsiliũ det prudētissimus medicus animarũ nostrarũ Bernardus?

Et in Serm. de cœna Domini ait; Berna. Quid facis, homo ingrate? adora deuotius, et recole frequentius in Sacramẽto altaris salutem mudi pro te passam, uitam pro te mortuam, fortitudinem infirmatam. Et in eodem serm. Amici sponsi, id est, boni Episcopi, boni Abbates, et cæteri timorati ac religiosi uirigustauerunt, et plenissimè sunt experti quod nos diximus, ideoque ad mensam altaris frequentius accedunt, omni tempore candida facientes uestimenta sua, id est, corpora, prout possunt melius, utpote Deum suum manu, et ore con-

tractaturi, et colloquentem sibi ipsis
auditori.

Innoc. Beatus quoque Innocentius summus
Pontifex admonet cauendum esse, ne,
si nimium huius Sacramenti sumptio
differatur, in mortis periculum incur-
ratur. Aduerte igitur quam periculoso-
rum sit raro ad tantum Sacramentum
accedere.

Apoll. Et ideo Beatus Apollonius (ut
legitur in uitis Patrum, in eius uita)
admonerat, ut, si fieri posset, Monachi
quotidie communicarent, ne si quis ab-
borreret à Sacramento, alienaretur à
Deo. Curabat etiā ut fratres, qui cum ipso
erant, non prius cibum sumerent, quam
communione dominicā percipisset.

Quibus autē incommodis afficiantur,
qui à celebratione huius sanctissimi sa-

cramenti abstinet, cum laudabiliter et
sine peccato posset accedere, pulcherrime
exprimit doctissimus et uenerabilis
Beda in quodam tractatu sic scribens: Beda.

Sacerdos non legitime impeditus ces-
lebrare omittens, quātum in eo est, pri-
uat Sanctam Trinitatem laude et glo-
ria, Angelos lætitia, peccatores uenia,
iustos subsidio et gratia, in purgatorio
existentes refrigerio, Ecclesiam spiri-
tuali Christi beneficio, et seipsum me-
dicina et remedio. Quorum postremis
priuantur etiam hi, qui cum dignè pos-
sint, nolunt tamen accedere.

Si uellem sententias Scholasticorum
et grauissimorum Doctorum adduce-
re, ostēderem neminem esse (quod ego
uiderim) qui, simpliciter loquendo, fre-
quentationem sacræ Eucharistiæ non

solum per singulas hebdomadas, uerum
etiam quotidianam, dummodo quis pro-
batus accedat, non magnopere probet.

Thom. Ut autem breuitati consulam, pau-
cos ex multis, gratiores tamen in testi-
monium nostræ assertionis adducam,
et in primis D. Thomam, qui in 3. par-
te, quæsti. 80. artic. 10. docet, Sacramen-
tum tam ex parte sua, quàm ex parte
sumentis consideratum, laudabile esse
quotidie sumere, si quis se paratum in-
ueniat. Et in 4. disti. 12. in responsione ad
tertiam, et ultimam dicit simpliciter lo-
quendo, melius esse sumere, quàm absti-
nere. Et in illud prioris ad Corint. 11.
Qui enim manducat, et bibit indigne
et c. post longam disputationem sic ait:
Quia tamen amor præfertur timori,
per se loquendo, commendabilius esse

uidetur, quòd aliquis frequētius sumat,
quàm quòd tardius.

In eadem sententia est Richardus,
eandem asserens cum D. Thoma res-
ponsionem.

Beatus Bonauentura in 4. disti. 12. **Bonau.**
ait: Siquis semper esset paratus, sem-
per utile esset hoc. Sacramentum acci-
pere, ut mundum receptaculum habens
comederet cibum hūc cum honore, de-
uotione, ac fructu multiplici. Hinc si-
delibus primitiæ Ecclesiæ compete-
bat omni die accipere, utpote Sāctis. Post-
modum uerò charitate refrigerēte, in-
stituta sunt tēpora cōmunicādi diuersa.

Et in tractatu de profectu Religio-
sorum libro 2. Cap. penultimo ita scri-
bit, salubre est tamē et utile, quòd ho-
mo sepe se ad illius medicamēti susce-

*Epideus
accedere
debet.*

ptionem præparet, et quanto deuotius
ualet, illud percipere studeat, & post
perceptionem in studio se cōseruet. Et
paulo post, Et licet quandoq; tepide,
tamen confidens de misericordia Dei
fiducialiter accedat; Quod si se indignū
reputat, cogitet quod tanto magis eget,
& necesse habet requirere medicum,
quanto magis senserit se ægrotum, non
enim est opus ualentibus medicus, sed
male habentibus. Nec ideo quæris te
iungere Christo, ut tu eum sanctifices
sed ut tu sanctificeris ab illo. Nec proz
pterea prætermittenda est sacra com-
munion, si quādoq; non sentit homo spes-
cialē deuotionis gratiam, cum se ad
illam præparare studet, uel cū in ipsa
perceptione, uel post fortē minus deuotū
se sentiat, quā uellet. Vides, ut uir

religiosissimus, & in rebus spiritualis-
bus exercitatissimus et nostram as-
sertionem confirmet, et sanctissimæ
Eucharistiæ frequentationem cōprobet?

Beatus quoq; Dionysius Carthus Diony.
sianus in 4. dist. 12. dicit, cæteris pa-
ribus multo melius esse ex charitate et
zelo boni communis accedere, quā ex
humilitate et timore cessare; præsertim
cū Sacramētum istud sit Sacramētum
totius charitatis, liberalitatis, et gratiæ,
medicinæq; animæ; et multa alia huius-
modi subiungit. Et in tractatu, quem
de Communionis frequentatione com-
posuit, multa de assiduo illius usu con-
scribit.

Ioannes etiam Gerson tractatu 9. Gerson
in Magnificat, ait, Consideratis effe-
ctibus huius sanctissimi Sacramenti,

laudabilius esse ex amore eius, et confidentia misericordiae Dei sepius accedere, quam ex timore, uel scrupulis se diu ab eodem sacramento quodammodo excommunicatum facere; Neque se exponere periculo, qui non habet certitudinem de legitimo impedimento; Et post pauca subiungit: Sed stultus illius timor est, et reuerentia minus prudens, qui ad Dominum se uocantem et inuis tantem non accedit.

Adria. Adrianus summus Pontifex, & uir eruditus, in 4. in Sacramento Eucharistiae scribit, Adhibita praeparatione pro uiribus fragilitatis humanae, satius esse sumere hoc Sacramentum, quam abstinere; idque efficaciter probat.

Dura. Durandus in 4. dist. 12. idem asserit, docens laudabilius esse accipere Eucharistiam, quam abstinere, tam ex ge-

nere facti, quam ex parte effectus; et etiam ex habitibus inclinatis ad accipiendum, et abstinendum; quod ipse plane ostendit. Innumerabiles alios, eosque grauissimos Doctores idem asserentes, breuitatis studio praetereo: in eadem namque, uel simili sententia omnes fere Summistae, alyque Scholastici maxima consensione conueniunt.

RATIONES TUM

à causa, tum ab effectu, tum etiam ab experientia ductae.

Cap. 7.

ET si satis esse deberent testimonia superius adducta ad intuendam ueritatem satis alioqui per se perspicuam; nihilominus eandem sententiam

firmis rationibus probare nitentur
ut nullus aduersarijs tergiuersandi lo-
cus relinquatur, nisi malint opinionem
semel cōceptā pertinacius tenere, q̄m cō-
gnitæ perspectæq; iā ueritati cedere.

Ratio

Prima

Sit igitur hæc prima ratio: Hoc
Sacramentum est spiritualis cibus ani-
mæ; ut est apud Ioan. 6. Nisi māduca-
ueritis carnem filij hominis, non habē-
bitis uitam in uobis; Et postea; Caro
mea uerè est cibus; Sicut igitur corpus
nostrum indiget frequenti cibo, ut in-
flauretur humidum radicale; alioquin
sequeretur interitus; ita etiam ad con-
seruationem uitæ spiritualis indigemus
frequenti huius sacramenti sumptione;
cum enim ex cōcupiscētia nobis innata,
et occupatione in exterioribus fieret
iactura deuotionis, per quā homo redit

ad deum; profectò nisi per hoc sacra-
mētum frequenter sumptum inslauras-
tio fieret; anima prorsus alienaretur à
Deo, et spiritualiter moreretur. Vnde
monet Innocentius cauendum esse, ne
si nimis huius sacramenti sumptio dis-
seratur, in mortis periculum incurra-
tur. Ex quibus satis apparet, frequen-
tem Eucharistiæ sumptionem utiliorē,
et magis fructuosam, quā abstinen-
tiam ab ea esse.

secunda. Hoc sacramētum est sac-
ramētum unitatis, ut inquit D. Tho-
mas in Ioann. quia uidelicet per illud
homo maximè unitur Deo per amorē
et deuotionem; et in 4. dicit, uirtute huius
sacramenti quandam transformati-
onem hominis ad Christum per amoris
unionem fieri. Quanto igitur fres-

*Atimendu
est et, ne
Innocē.*

quentius sumitur, tanto magis homo Deo unitur.

Tertia Tertia. Ille actus est perfectior & laudabilior, qui à perfectiori & nobiliori uirtute manat; Charitas autē multo est perfectior & nobilior, q̄ timor. Cum ergo frequens ad Eucharistiam accessus ex Charitate & amore Christi, abstinentia uerò ex timore proficitur, sequitur, laudabilius & perfectius esse accedere, q̄ abstinere.

Quarta Quarta. Huius sacramēti usus ex pluribus et nobilioribus uirtutibus nascitur, ex religione, et Christi amore, ex gratitudine, qua ei obnoxij ob imēsa beneficia per ipsius passionem nobis collata reddimur, ex confidentia bonitatis eius, et deuotione. Nec humilitas, et reuerentia in tanti sacramēti sumptione

desideratur, dum Christi excellētiam, et summam bonitatem in eo intuemur atq; perspicimus, nostraq; indignitatē et indigentiam consideramus atq; cognoscimus. Qui uerò abstinet, etiam si ex humilitate et reuerentia sacramēti abstineat, non tamen amore, quæ nobilissima uirtus est, nec suauissima confidentia in Christo mouetur, quam ipse Dominus tanto studio nobis sepius commendauit; cum paralytico diceret, Confide fili, remittuntur tibi peccata tua; Et discipulis; Confidite, quia ego sum. Et; Confidite, ego uici mundum; Quibus planum sit, uerum id esse, quod nos affirmamus.

Quinta Quinta. Hoc sacramētum à Christo nobis in memoriam eius passionis sumendum proponitur ijs uerbis; Hoc

facite in meam commemorationem; ergo qui accedere, quum laudabiliter possit, recusat, negligens sic ad memoriam reducere beneficiū Passionis Christi, quæ in usu huius sacramenti præcipue celebratur, certè ingratus uideri potest. sicut enim de Doctorū sententia in nulla re magis, quàm in celebratione dominicæ Passionis Deus honoratur; ita nulla nos ratione maiorem possumus Deo honorem habere, quàm per dignam huius sacramenti sumptionem, in qua eius Passionis memoria celebratur; neque in alia re magis Dei beneficia recognoscere, & gratos nos ipsi præstare possumus. *Psalm.* mus, quàm in usu illius; Vnde in *Psalmis* dicitur: Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam.

Sexta. Bonum ex se, excellentius *Sexta.* est bono per accidens; sed sumptio huius sacramenti est bona ex se; abstinentia autem non est bona, nisi per accidens; quia solum ex conditione abstinentis; quatenus metus est, ne minus rite sumatur; Igitur excellentius est, et c.

Septima. Laus etiam frequentatio *Septi.* nis Eucharistiæ optimè sumitur ex multiplici effectu, quem mirabiliter eius sumptio agit. Tollit enim peccatū mortale præteritum, inexistens, et futurum; non quod existens in peccato mortali, cuius sibi est conscius, illius remissionem consequatur: Sed eò dicitur tollere peccatum præteritum, quod reliquias culpæ, et dispositiones ad peccata tollit, ut pronitatem ad recidendum, et habitus uiosos ex peccatis relictos; tollit

Attritio

etiam peccatum inexcusabile, illud scilicet, cuius obliui sumus, uel non habemus conscientiam et affectum; et peccatum quoque displicens per attritionem: Cum enim paruus dolor, qui à Scholasticis attritio dicitur, satis non sit ad remissionem mortalis, hoc Sacramentum cum attritione causa potens efficitur, ut sentit D. Thom. Thomas, alijque doctores; tollit quoque mortale futurum, quatenus robur ad declinanda deinceps mortalia tribuit; et quod hos effectus producat, præter conscientiam summorum, qui hoc asserunt; uidetur etiam ex oratione Dominica colligi; ubi, postquam petiuimus Panem uolumus super substantialem, petimus dimitti nobis debita nostra, et ne inducamur in temptationem, sed liberemur à malo; tanquam effectus dignæ sumptionis sanctissimæ

Eucharistiæ, quorum nullum ipsius absque consentia parit.

Octaua. Valet etiam Eucharistia **Octaua**
ad delenda uenialia, ut inquit Magister **Magist**
sententiarum in 4. dist. 12. Ambrosii **senten.**
adducens dicentem: Si quoties effunditur sanguis Christi, in remissionem peccatorum effunditur, deo semper accipere; Qui semper pecco, deo semper habere medicinam: Et in libro de sacramentis affirmatem hunc cibum quotidianum contra quotidianam infirmitatem sumi: quotidianæ autem infirmitates peccata sunt uenialia. B. quoque Augustinus ait; Iteratur quotidie hæc **Augus.**
oblato, licet Christus sit semel passus; quia quotidie peccamus peccatis, sine quibus mortalis infirmitas uiuere non potest; hæc autem sunt uenialia. Innocenz **Inocen.**

tius etiam de hoc sacramento loquens,
ait; Venialia delet, et cauet mortalia;
abstinentia autem nihil horum agit.

Nona. Nona. In sumptione huius Sacramenti poena peccatis debita remittitur, uel tota, uel pars, ex dispositione saltem suscipientis propter deuotionem et charitatis feruorem, qui ualet non solum ad remissionem culpae sed etiam poenae, ut **Alexā.** inquit **Alexāder** parte 4. quæst. 41.

Decim. Decima. Quamuis accipienti hoc Sacramentum, et abstinenti bonum ex bono ipsorum motu æquale contingeret; tamen qui accipit, eximium quoddam bonum consequitur, quo defraudatur qui abstinet, amplissimam uidelicet gratiā, quæ cuilibet bene parato per ipsius Sacramenti usum confertur. Sacramenta enim nouæ legis præter gratiam, quæ

ex opere operantis à Deo tribui solet, gratiā quoque ex opere operato (ut Scholasticorum more loquamur) conferunt: Quo uocabulo Doctores Deum peculiarari quodam fauore prosequi eos, qui ad sacramenta rite accedunt, et singulari priuilegio ipsum sacramentorum usum ornare significant. Cum enim Deus pro suauissimo suæ sapientiæ ordine ipsi, quæ sacramentis non utuntur, gratiam iuxta dispositionem motumque liberi arbitrii auxilio gratiæ, quo præuenitur, obsequentis, sequi ad deum conuertentis, soleat impartire; illos, qui hæc sacramenta bene riteque accipiunt, gratia maiore prosequitur, quam ipsa eorum dispositio, et ad Deum conuersio, deuotioque promereatur. Quod sane ipse in gratiā Domini nostri Iesu Christi pro eius

*Euchari
stia*

præclarissimis singularibusq; promeritis, simul & pro pacto cum hæc sacramenta accipientibus inito & confirmato, benignissimè & liberalissimè facit. Quapropter qui ope diuinæ gratiæ præuenientis ita paratus est, ut sua ad Deum conuersione aliquam gratiam etiam sine sacramentis esset consecutus, accedente recto ipsorum sacramentorum usu, non eam solum, sed uberiorè & cumulationem assequitur. Id autem si in omnibus nouæ legis sacramentis uerum est, profectò in Eucharistia, quæ dignissimum est sacramentum, longè uerius esse cõperietur. Quod & ipsi nomen ostendit, cum Eucharistia græca uox bonam gratiam apud Latinos significet. Quare qui eam dignè sumit, semper gratiam, uel gratiæ incrementum

propter ipsam sacramenti sumptionem cõsequitur, quam neutiq; cõsequitur abstinens. Itaq; uel hoc unum conuincit uerum id esse, quod dicimus, multo melius et fructuosius esse, frequenter Eucharistiam accipere, q̃ abstinere ab ea.

Vndecima. Si consideremus quoq; **vndec.** hoc sanctissimum Sacramentum, ut sacrificium est, quosdam mirabiles effectus non solum in recipientibus, sed etiam in his, pro quibus offertur, producit. Nam uiuis impetrat disposituè gratiam, & remissionem peccatorum, non tamè tanquam causa proxima, sed quatenus impetrat gratiam cõtritionis, per quam peccata remittuntur, et gratia gratiam faciens confertur. Impetrat etiam uel omnino, uel saltem ex parte remissionem pœnæ. Quatenus enim Sacrifici

cium est, ratione accipit satisfactionis.
Impetrat etiam pacem, et sanitatem, et
multa alia bona; ut constat ex sacris ab
Ecclesia ad hunc finem institutis. Mortuis
autem eatenus prodest, quatenus
eos à pœnis Purgatorii per modum suffra-
giy liberat; ut Ecclesia Catholica
credit, tuetur, ac docet. Beatos quoque
lætificat; gaudent enim accidentali læ-
titia de honore, qui in celebratione huius
Sacramenti Deo exhibetur; Gaudent
etiam de honore, qui eis propter
Deum in hoc Sacramento tribuitur,
quando in honorem illorum Deo offertur.
Gaudent præterea de beneficijs,
quæ mater Ecclesia in filijs tam uiuis,
quàm mortuis ex celebratione huius sa-
crificij accipit. Vnde uenerabilis Beda
(ut superius adduximus) scribit; Sac-

Beda.

cerdos non legitime impeditus celebra-
re omittens, quantum in eo est, priuat
sanctam Trinitatem laude et gloria,
Angelos lætitia, peccatores uenia, ius-
tos subsidio et gratia, in Purgatorio
existentes refrigerio, Ecclesiam spiri-
tuali Christi beneficio, et seipsum me-
dicina et remedio.

Duodecima. Si respiciamus etiam Duode-
cimam ad suauißimos fructus, qui ex digna
huius Sacramenti sumptione nascuntur,
quis erit, in quo sit uel tenuis scintilla
spiritus Iesu Christi, qui non cupiat non so-
lum frequenter, sed etiam frequentissi-
mè illo refici? Narrat enim sacri Doc-
tores ex digna illius sumptione proueni-
re in animam fidelem duodecim fructus
similes duodecim fructibus ligni uitæ,
de quibus scriptum est Apocalypsis ul Apoca.

20
tino, ubi legitur: Et ostendit mihi flus-
uium aque uiuæ splendidi tanq[ue] chrys-
stallum, procedentem de sede Dei &
Agni, in medio plateæ eius; et ex utraq[ue]
parte fluminis lignum uitæ offerens
fructus duodecim, per singulos menses
reddens fructum suum, & sôlia ligni
ad sanitatem gentium. De quibus frus-
tibus scribit Richa. in 4. distin. uns
de, si uis, eos colligere poteris. Alij uerò
Doctores illos duodecim fructus ex
hoc sacramêto manantes sic enumerât;
Viuificare, Relaxare, Inflammare,
Patiêtiam dare, Nutrire, Restaurare,
Unire, Coiccare, Sanare, Cõseruare,
Roborare, Perducere; quos fructus ex-
plicando religiosi ac docti uiri copiosissimè
persequuntur. B. quoq[ue] Bernar-
dus breuius Eucharistiæ fructus per-

70
censet, dum ait; Eucharistia medicina
est ægrotis, peregrinantibus ducta, des-
biles confortat, ualêres delectat, lãguos
rem sanat, sanitatem seruat, fit homo
mansuetior ad correctionem, patientior
ad laborem, ardentior ad amorem, sag-
gacior ad cautelam, ad obediendû prom-
ptior, ad gratiarum actiones deuotior;
His omnibus fructibus seipsû defraus-
dat, qui abstinet à communione.

Decima tertia. Qui frequenter ac-
cedit ad Eucharistiam, frequenter cõ-
scientiam suam examinat, qua exami-
nata, sua peccata deplorat ac detestas-
tur, sibiq[ue] in posterum innocëtia legem
indicit: Ex quibus actibus magnum me-
ritum accrebit, quo priuatur abstinens
quanuis sit in gratia. Quis igitur dis-
cere audebit, utilius esse abstinerere à cõ-

munione, q̄i frequenter accedere, nisi
qui uoluerit contendere, melius esse
in uia Domini sedere, q̄i progredi?

Decim. Decima quarta. Qui frequenter
quarta, ad communionem accedit, frequenter
accedit ad confessionē; qui uerò frequē
ter confitetur, melius ac facilius animā
suam custodit, & cor suum ab omni la
be peccati uacuum integrumq; conser
uat, cum propter sanctam uerecūdiam,
ne scilicet sæpius eadem peccata confis
teri necesse sit, tum propter robur &
uires, quæ ex frequenti confessione &
communione percipiuntur: atq; adeo
propter sedulam operam curamq; quā
adhibent qui frequenter confitentur, ut
in statu gratiæ continenter permaneāt.
Nihil uerò horum propter abstinen
tiam à communionē, contingit.

Decima quinta. Si expertis in arte **Decim.**
mechanica credendum esse testantur quinta.
Sapientes, quanto in studio spirituali
exercitatis peritisq; fides maior est
adhibenda? Quod si roges frequenter
communicātes, respondebunt se ex fre
quenti huius Sacramenti sumptiōe ef
fectus sentire mirabiles; ardentio rem
in Deum & proximum charitatem,
uehementius ad diuinorum mandator
um obseruationem studium, maiorem
rerum terrenarum cōtemptum firmios
res uires contra Dæmonis, Mundi, et
Carnis impetus. Cōfitebūtur præterea
se à multis uitijs & defectibus expe
ditos, quibus irretiti & implicati ante
frequentationem huius mysterij tene
bantur; Neq; (ut arbitror) abstinentes
dicent experiri se ex sua abstinentia

tales effectus.

Decim. Decima sexta. Qui abstinent à communione (ut ipsi aiunt) ideo abstinent, ut postea deuotius ac reuerentius accedant: Sed tu quomodo scis te per abstinentiā eā deuotionē et reuerentiam adepturum, quam in frequentatione inuenire non possis? Cum talis deuotio et reuerētia ex ipsa, uel in ipsa sumptione à Deo sæpius cōferatur; sæpiusq; contingat, ut quāto quis magis abstinet à communione, tanto frigidior & magis indeuotus reddatur. Nimius autem irreuerentiæ timor stultus est, qui Domino se inuitanti non credit. Vnde Io. Gerson in Magnificat; stultus, inquit, est timor, & reuerentia minus prudēs illius, qui ad Dominum se uocantem et inuitātem nō accedit, sed procrastinat,

Vnde sæpe euenit illud; Qui nō est *hō* *onidius* die, eras minus aptus erit; ait præterea illos, qui nolunt ad Eucharistiam accedere, nisi sint actu deuoti ac seruidi, si miles esse frigidis, qui nolunt accedere ad ignem, nisi prius sint calidi; & infirmi, qui nolunt adire medicos, nisi prius sint sani; quibus ex iustitia diuina sæpenumero contingit, quod accidit Adæ, qui, cum erat in Paradiso, noluit de ligno uitæ comedere; cum uerò uoluit, non potuit.

Decima septima. Excellēs bonum, Decim. quod frequentius certiusq; contingit, septim. non est relinquendum pro incerto & raro contingenti; quare & si aliquādo accidit, ut qui rarius accedit ad communionem, deuotius & reuerentius accedat, tamen (ut inquit idem Gerson)

Arg.

contrarium sæpe contingit; ut scilicet
multo indeuotius frigidiusq; accedat;
Quia habitus (ut ait Philo. 2. ethi) facit
delectabiliter operari, quo caret qui
rarò accedit; unde subdit idem; Distra-
heris hodie? parum deuotus es? parum
recollectus? plurimum tentatus à carne
mundo, et dæmone? credo equidem; sed
agnoueris quòd non dormiunt qui te
persequuntur; cras ydem erūt aduersa-
tes tibi hostes, tuæq; deuotioni insidi-
tes, quales sunt hodie; Et subiungit; Di-
ces, frigidus sum, aut tepidus; respōdet;
sæpe sustinuit initium celebrationis ho-
minem parum deuotum, & frigidum,
quem in fine dimittit calidum et ferui-
dum; corpus Christi ignis est spiritus
alis; accede ad hunc ignem, et facilius
calesces. Ex quibus apparet, q; stultè

faciant qui diu abstinent, ut deuotius
accedant.

Decima octaua. Qui ad Eucharistiam ueretur accedere, is aut abstinere, quia confusus de industria sperat se alio tempore aptiorem futurum; aut abstinet, quia maiorem Dei gratiam se præparatam expectat; si prius, stultitia est persuasio et opinio; neq; enim toto uitæ tempore quis sua industria dignum se reddere potest tanto mysterio, cum id diuino munere, et non industria nostra nobis donetur; Quòd si hæc cogitatio in mente nostra alius insidebit, intelligemus profecto indigentiam nostram, et sic humiliabimur coram Deo. Humilitas autem uel maxima est, quæ nos ad dignam tanti Sacramenti sumpcionem disponit; si postea

rius; fatua est expectatio; cum Domi-
nus semper nobis præsto sit, conferens
gratiam suam, impedimento sublato;
Ps. 144. Propè est enim Dominus inuocantis
bus se; Neq; nouit tarda molimina spi-
Ambr. ritus sancti gratia, ut inquit Ambroz-
sius. vides igitur quàm inutilis, et quàm
stulta sit hæc tua à tam salutifero Pas-
ne abstinentia?

Decima nona. Eucharistiæ sacra-
mentū quanuis innumerabilibus figuris
in ueteri lege fuerit designatum,
præcipuè tamè expressum fuit Exod.
16. in Manna patribus in solitudine
dato, quod singulis diebus, præter Sab-
batum, in quotidianum cibum collige-
batur. Vt ergo figuratum figuræ res-
pondeat, licet, ac decet sanctissimum
Christi corpus quotidie sumere usq;

ad uerum Sabbatum, id est usq; ad
diem gloriosæ quietis, in quo ipsum
facie ad faciem, sicuti est in gloria
sua, uidebimus.

Vigesima. Qui à communione ob
viges. inanem timorem irreuerentiæ abstinet,
à libertate Christiana longissimè ab-
sint, quæ tota plena est fiduciæ in Chri-
sto, eiusq; promissionibus; suntq; huius-
modi homines nimis scrupulosi ac
deiecti ad studiosas actiones, frigidi in
charitate, tepidi in oratione; Cōtrà uerò
qui frequenter communicant, sunt
Euangelicæ fiduciæ pleni, libertate
Christianæ gaudentes, ad agendum
fortes et acres, atq; in oratione ardētes
ac feruidi. Vix enim reperies in toto
Christianæ uitæ studio, quod magis
mentem ad omnipotentie, cæterarūq;

quæ in Deo sūt, uirtutum cognitionē,
q̄; huius sacramenti cōsideratio, et cōs
templatio, tollat; Nihilq; inuenies, quod
uberiorem gratiam ad benē studioseq;
uiuendum, atq; in uia domini progres
diendum, quā frequens sanctæ Eus
charistiæ sumptio, conferat.

viges. Vigesima prima. Cū postremō
prima. unigenitus Dei filius pro summa sua
liberalitate humanam naturam in us
nitate diuini suppositi sumere, et seipsū
Deum et hominem in sacramento dos
nare uoluerit, Accipite (inquiens) &
Mat. 26 comedite, Hoc est corpus meum, Eqs
dem excogitare nequeo, qua ratione
uel ingratitude, uel inhumanitatis
effugere crimen possimus; si uel spreta
tanta Redemptoris munificentia, tam
præclarum ac singulare munus tam li

beraliter nobis oblatū, ob inanem quē
dam timorem respiciamus; uel tantum
principem ac dominū ad nos ultro ueni
entem, domiq; nostræ diuersari cupiē
tem excludamus, eiq; obuiam
procedere negligamus,
sed ad alios eum
diuertere
patiamur, nescio
quam excusationem ir
reuerētiae nacti, cum ipse nihil
æquē in nobis, ac cor cō
tritum et humi
liatum, sim
plicemq; ac synceram pau
pertatē desideret.

FINIS

ADHORTATIO

AD SACRAM

Comunionem.

Satis iam te intelligere arbitror,
pie Lector, quanto præclarius
quantoq; utilius, ac fructuosius
sit, sacratissimum Christi corpus in
Eucharistia frequenter sumere, quàm
cibo tā salutifero uitaliq; se abstinere.
Vnum illud modò tibi superest, ut
perspecta uidelicet tanti Regis huma-
nitate liberalissimè ad suas nuptias
Mat. 26 te uocantis et sic inuuantis; Accipite,
et comedite; hoc est corpus meum; Et,
LUC. 22 Hoc facite in meam commemoratio-
nem; properè ac frequenter accedas
ne in uitium ingratitudinis incidas,
LUC. 14 atq; à regno cœlorum cum Euāgelicis
illis inuuantis (si te excusaueris) exclusus

clavis. Hæ nuptiæ cœlorum Regis
sunt, cōuiuium est spirituale, cuius pas-
nis cor hominis cōfirmat, et uinum sps **Ps. 103.**
rituali lætitia hominis mētem inebriat
Cibus uerò illius, caro Christi est, dia-
centis; Caro mea uerè est cibus. Hæc **Ioan. 6.**
enim est illa salutaris Angelorū esca **sapi. 16**
de cœlo traditū omne delectamentum
in se habens, et omnis saporis suauitas
tem. Hic est panis pinguis, qui præbes **Gen. 49**
bit delicias Regibus. Hic est panis
frugum terræ uberrimus et pinguis. **Esai. 30**
Hic etiam est panis ille primitiarum. **Leui. 23**
Hic est panis tum in subcinericijs pa- **Gen. 18**
nibus Angelis ab Abraham oblatis,
tum in panibus propositionis significas **Ex. 40**
tus. Designabatur etiam hic saluber- **Gen. 14**
rimus panis in pane et uino à Mel-
chisedech oblatis. Hic deniq; est p^{as}

nis ille subcinericius, in cuius fortitudinis
3. Reg. ne abulauit Elias quadraginta diebus
19. et quadraginta noctibus usq; ad montem
Gen. 2. Dei Oreb. Hoc est lignum uitæ,
à Deo Opt. Max. in medio paradiso ter-
restri insitū, cuius esus uitam corpoream
EXO. 12. cōseruabat. Hic est agnus paschalis
lis sine macula, per cuius sanguinem
positum super utrumq; postem, et in liminibus
domorum olim fuit populus Israeliticus
ab Angelo percussore seruatus. Hic est
Iudi. 13. hædus, quem obtulit Manue Domino
super petram. Est
1. Reg. quosq; fauus mellis, quem Ionathas
14. intincta summitate uirgæ conuertit ad
os, et illuminati sunt oculi eius. Est
Nu. 20. etiā largissima illa aqua, quæ ex petra
à Mose percussa repente scaturit.
Accede igitur liberè ad hoc suauissimum

Christi cōuiuium, in quo certissima tibi
salus et uita promittitur. Si enim uestimēta
Christi, et sudaria ac Mat. 14
semicinctia Pauli uel leui cōtactu salutē Act. 19
præstabant, quāto magis ipsum Christi
corpus dignè sumptum ab omnibus
te infirmis tuis prauisq; affectibus
liberabit? Si solo Christi uerbo
quatruiduanus Lazarus excitatus ab Ioan. 11
inferis extitit, quanto magis ipsum
Christi corpus tuū pectus ingressum
te uiuificabit, tuamq; conscientiam à
peccati te uindicans morte, purgabit?
Eia igitur fidelis anima, si immunda
Gerson
es, accede ad fontem puritatis; Esuriis?
accede pascenda ad panem uiuificum
& indefectibilem, esurientem implens
tem bonis. Aegrotas? erit hoc efficacissimum
tuæ infirmitatis medicamentum

Mar. 5. tum. Fluxū pateris, nec sanari potes
à medicis? tange plena fide cum Hæz
morrhoiſſa fimbriam uestimēti Iesu,
sacrosanctam hostiam, et restringeris
Nu. 21. Si percussam te sentis à serpentibus
peruersarum tentationum, quid reſlat
nisi ut serpentem ancum sine ueneno
Christum in cruce eleuatū afficias?
Cæcam te fortassis, debilem, & clauſ
dam conquereris? memineris oportet
Luc. 14 quodd tales ad coenam magni Regis
inuitantur, & intrare compelluntur.
Lubrica sum (inquit) et instabilis; sed
hic panis cor hominis confirmat. Tris
Ps. 103 stis es & anxia? sed hoc uinum homi
nem interiorem lætificat. Inquietant te
plurima? Adhære ei, qui turbidos flus
Reg. etus sedat. Peregrinarius à domino? sed
in fortitudine cibi istius ambulabis usq̃

q̃ ad montem Dei. Hæc mira Spiritus
sactus per scripturas, spiritusq̃ Dei
inspirati sancti Dei homines de hoc
admirabili Sacramento loquuntur. De
quo Beatus Cyprianus in sermone de **Cypri,**
coena Domini, doctissime simul ac rez
ligiosissime scribēs; panis hic (inquit)
azimus, cibus uerus et sincerus per
speciem et sacramentum nos tactu sã
tificat, fide illuminat, ueritate Cbris
sto confirmat. Accedant igitur omnes
Dominicæ passionis studiosi ad hũc sa
luberrimum panem; neq̃ sumere, quàm
frequentissime poterunt, hoc suauiss
mum manna uereantur, in quo laboris
osi huius mundi desertum sine uitæ
periculo transire possint. Ne timeat
ad hunc salutiferum panem accedere
qui uelit cor in domino habere confira

matum ad uincēdos iniquissimos De-
mones, qui nostræ saluti cōtinenter insi-
diantur. Nemo hunc panem uberri-
mum et pinguiissimū, qui delicias præ-
bet æternas, accipere dubitet. Nemo
deniq; sit, qui timeat frequenter, atq;
adeo frequentissimè panem hunc subs-
cinericiū, et azimum sumere, compos-
situm in utero Virginis, coctum in ara
crucis, in cuius fortitudine quadragin-
ta diebus, et quadraginta noctibus, hoc
est, breuissimo huius uitæ spatio non
iam usq; ad mōtem Dei Oreb, id est,
desertum; sed usq; ad mōtem Thabor
hoc est, puritatem, et glori-
am Dei peruenire
possimus.

LAUS DEO

DE ADMIRABILI EVCHA-
ristiæ Sacramento carmen.

Numinis æterni cum dextera conderet orbem;

Fundente omnigenas ui bonitatis opes.

Vita quibus fuerat nascentibus insita rebus,

Addita contiguus sunt alimenta locis.

Herba, frutex, arbor succum, radicibus actis,

De pingui eliciunt, ut uegetentur, humo.

Omnia depastis uiuunt animalia plantis,

Aut alqs, propria conditione, cibus.

Præcipue Rex orbis homo: cui præbet alendo

Tam uarias tellus, fluctus, et aura dapes.

At geminam debebat homo si uiuere uitam:

(Mens quia se bruto uiuere more negat)

Corporeæ sua quando data est alimonia uitæ,

Nulla ne tunc animis esca parata fuit?

Primigenis nec enim sælix mortalibus hortus

Gigebat, uiuax spiritus unde foret.

Spirituique nihil uitalis proderat arbor,

Solum animæ tutrix hæc uegetantis erat.

Diuinis purisque animis diuina dabatur;

Qualis & Angelicis mentibus esca datur.

Sed similes postquam inmentis reddidit illos
 Culpa nocens: uictu mens spoliata suo est.
 Mortua et esset adhuc: miserans nisi Christus
 Denuo morte sua restituisse opus. (matam
 Perdita quæ fuerat, diuina reuixit imago:
 Interior quæ noua luce renatus homo est.
 Ut quæ hic cœlestem cœlesti fomite uitam
 Nutriat, etatem perficiat quæ suam:
 Ille suum nobis sacro cum sanguine corpus
 (O nimio exundans munus amore) dedit.
 Angelus abrosiæ se pastu, et nectaris haustu
 Repleat, oblectet, latificet quæ licet.
 Inuidisse potest nobis hæc fercula: Si quid
 Inuidiæ Angelicis mentibus esse potest.
 Sit tamen (ut par est) Superiorum lauior esus:
 Mortali at certè congruit iste magis.
 Dum fidei speculo æternarum ænigmata rerum
 Cernimus, atque animū fœdile corpus habet:
 Sensilibus substant diuina charismata formis,
 Et species sensu, res homo mente capit.
 Ardua præsertim mysteria sacra Synaxis
 Prodit: ubi Christum signa aliena tenent.

Diuinis cedunt humana problemata uerbis:
 Nulla Deo poterat gravior esse fides. (tur
 Magna profectò fides, et premia magna mere:
 Quæ modò recta latet, deinde reiecta patent.
 Nā cibus est idem, quo uestitur Angel', et quo
 Chrygena: hic cibus ē Christus hō atque Deus
 O miserum, qui delitias nō gustat opimas.
 Quam sapit ille, caro cui tua, Christe, sapit.
 Se Christo esuriens saturat, satur esurit usque,
 Iam superis similis finitimusque choris.
 Accipere at quisquis Christū nō curat opertū:
 Accipiet nunquam Christus apertus eum.
 Mortales igitur uitam cognoscere uestram,
 Et meritum capiat grande Charisma decus.
 Namque in deserto aeris fastidia mæna
 Terribilem Hebræis si peperere necem:
 Cœlestis, seu diuini contemptio panis
 Quid nisi Tartareum sit paritura rogu? (des
 Ab quid opū spinas, quid honori mādere glā-
 Quæne uoluptatū stercora, quæso, iuuant?
 Nil caro mortalis, nisi mortem, gignet amanti:
 At uitam, Christi uina data caro est.

Non opus est pretio, prostant conuiuia gratis;
Sordidus hæc temere dummodo nemo petat.
Credat, speret, amet, seque his uirtutibus ornet,
Sicque ad regales audeat ire dapes.
Hic quoque quo poteris conuiuia frequentior esse,
Regali à mensa commoda plura feres.
Atque frequens ut sis, suadet ratioque, fidesque
Et pietas, & spes, conditioque cibi.
Si quoties rigido languent tua corpora morbo,
Accersis medica qui leuet arte malum.
Cur quoties aliquo sædaasti crimine mentem,
Non sumis pura pharmaca sacra manu?
Accede ergo frequens, tãtam neque despice mē
Vnde tibi tantum commoditatis erit. *(sam)*
Dumque sacra propius fas est attingere mēsam,
Percita corda trahant hinc amor, inde timor.
Nā timor, indignū quod homo se nouerit, arceat
Se dare dignantem sumere suadet amor.
Sic bene susceptus, bene si trahabitur, hospes
Hospitium felix, atque pereme dabit.

LAVS DEO

AUTORPIO

lector,

s.

VM superioribus mēsis
bus, amice lector, quæ
dam, de frequenti Sancti
simæ communionis usu, tumultuariè
collegissem, non eo animo ut in lus
cem ederentur, sed ut quorundam ami
corum, ac piorum hominum uotis, &
deuotioni satisfacerem, qui cū crebrius
cælestis uitæ panem, & quidem magis
no cum fructu manducarent, habere
aliquid cupiebant, quo alijs etiam obs
trepentibus, & improbanibus, facti
sui rationem probare possent; accidit,
ut hæc ipsa Neapoli postea excuderēt
tur, & quæ obiter ego in amicorum

L

13
gratiam notaueram, & omnium manus per
uenirent. Quocirca pluribus amicis
uisum est, (ductis fortasse domestici
præli comoditate) ut illa qualia qualia
essent, sub incudem reuocarem, ac des
nudè emittere. Ego uerò qui probè scire
alios permultos in Societate nostra
esse, & ingenio, & doctrina, & elo
quentia longè præstantiores, qui hoc
ipsum argumētū (ut omnia) copiosius,
atq; ornatiùs explicare possēt; meo me
pede metiri cupiēs, diu sum huiusmodi
amicorū monitis, et cōsilijs reluctatus.
Sed uicit tandem eorum studium repu
gnantem animū, cū præsertim acces
deret eorum calculus, qui excudēdorū
librorum censores in Vrbe sunt cons
tituti. Itaq; calamum in manum sū
psi, & pro mearum uirium tenuitate,

82
illa quæ parū digesta prius uidebātur,
in paulò meliorem ordinem distribui,
meumq; nomen in libelli titulo adscribi
passus sum; tum quia in Vrbe suscep
tum esset & planè prohibitum, sine
nomine librum ullum in lucem edere,
tū ut si quid alicubi erratum à me
esset (quod fieri facilè more hominum
potuit) id auctori suo tribueretur. De
instituti mei ratione, hoc te, pie lector,
monitum uolo, nihil me cōtra uiros pi
os uel sētire, uel agere, qui bona et pia
ratione adducti, freno potius q̃ calca
ribus utēdum cēsēt quibusdam, qui ex
consuetudine, potius q̃ ex deuotione
sæpius cōmunicant: quos uidelicet non
arēt sed monēt, ne illotis (quod aiunt)
manibus, & minus probata consciētia,
ad hæc Sacrosancta mysteria irrumē.

pāt: sed aduersus eos disputationem nōs
hanc suscepisse, qui nescio quibus ratio
nibus decepti, uel affectibus parum p̄ys
cōmoti, deuotionem & profectum sp̄is
ritualem piorum hominum impedire,
& simplices, et CHRISTI charitate
accensas animas, à CHRISTO quis
buscunq; modis possunt, conātur auer
tere. In quos si fortasse alicui uidebit
mur aliquando excanduisse, & acrior
res fuisse (Dei enim Zelus ur̄sit nos,
ut rei indignitas postulabat) minus erit
quod miretur. Hos ergo quoniam com
primere tantum uolebamus, & eorum
inanes sed in speciem probabiles ratio
nes refutare, nihil hic nos de exacta
atq; exquisitissima seipsū probādi et
parandi ad cōmunionem, ratione (de
qua alias fortasse) diximus: sed de ea

solum loquuti sumus, quæ et necessaria
omniñō est, ut cibus uitæ sit fumentia
bus ī uitam, et quæ propositæ questio
nis declarationi, conuenire uidebatur.
Alioquin facile est hinc deducere, plus
eum fructus spiritalis, ex huius diuini
atq; inenarrabilis Sacramenti perce
ptione relaturum, qui sese magis, ora
tionibus, meditationibus, p̄ysq; omnibus
operibus parauerit, & palatum mens
tis purgauerit, ut gustare possit, & ui
dere quā suauis sit Dominus.

Vale, pie lētor, & conatus
nostros, tuis uotis &
precibus iuuā.

18
LOCI ALIQVOT

Inter excudendum corrupti,

sic restituendi sunt

f. 6. pa. 1. uel ut breuius dicā fides: lege, uel
in eo, qui nō est sibi conscius admissi criminis,
fides.

f. 22 pa. 1. præstatiāq; prospiciūt: lege, per
spiciunt

f. 26 pa. 1. aduertēdū q̄uis: lege, aduertendū
q̄ q̄uis

f. 28 pa. 2. deuotionis: lege, deuotionis

f. 29 pa. 1. suæq; propriæ humilitatis: lege,
suæq; propriæ uilitatis

f. 38 pa. 2. tribus supra citatis locis: lege, infra
citandis locis

f. 41 pa. 2. huc etiam facit: lege, ad hoc etiam
facit

f. 47 pa. 2. laudabile sit: lege, laudabile sit

f. 50 pa. 1. solēnitas: lege, solēnitas

f. 63 pa. 1. anima prorsus alienaretur à deo:
lege, timendum esset, ne anima prorsus alies
naretur à deo.

108
[Faint, mostly illegible handwritten text in a historical script, possibly Basque or Spanish, covering the left page of the manuscript.]

promissionis terram totis uiribus con-
tendamus.

Illud etiam maximè, quam nos tues-
mur, assertionem cōprobat, quòd quàm
plurimis in locis ueteris testamenti sas-
cro sancta Eucharistia in pane, qui quor-
tidianus est cibus, præsignatur; ut ex
tribus suprà citatis locis colligitur: in
quibus manna illud, præcipua huius sas-
cramenti figura, panis uocatur. Legit-
ur enim Exodi 16. Ecce ego pluam uo-
bis panes de cælo. Et paulò pòst; Dabit
uobis Dominus uesteri carnes edere,
& mane panes in saturitate. Et in
psalmo 77. Panem Angelorum mans
ducauit homo, cibaria misit eis in abús-
dantia. Et Sapientie 16. Pro quibus
Angelorum esca nutriuisti populum
tuum, & paratum panem de cælo præ-

stitisti eis sine labore. Multis etiam
alijs in locis panis figura huius sacra-
mèti fuisse significatur; ut Esaiæ 30. Esaiæ.
Panis frugum terræ erit uberrimus
et pinguis. Et Leuitici 23. Offeretis sa-
crificium nouum Domino ex omnibus
habitatibus uestris, panes primitiarum
duos de duabus decimis similæ. Idem
quoque per panem, què Melchisedech Gen. 14
Sacerdos Dei altissimi, obtulit Domino
cum Abraham reuertenti à cæde Re-
gum benedixit; atq; etiam per panem
illum subcineritiū, in cuius fortitudine 3. Reg.
Elias ambulauit quadraginta diebus, et 16.
quadraginta noctibus usq; ad môtè Dei
Oreb; per panes demum propositionis Ex. 40
signabatur. Quorsum igitur tot in lo-
cis sacrosanctam Eucharistiam Panis
præsignat: nisi ut, quemadmodum sanis